

Fjällkon

gP
/ 4302

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 December 2008

Semesterminnen sid. 2
Nya riktlinjer för avel? sid. 6
Avkommebedömda Alebäckstjurar sid. 11
Genetisk enfald sid. 15

Semester i Dalarna

Vi sitter i Åkarp, Linderöd och tittar ut över ett grådisigt landskap. För några veckor sedan låg den första snön decimeterdjup och solen sken från klarblå himmel. Undrar om vi får en vit jul i år? Jag tittar på den nyligen ringmärkta fjällkobonden och ler när jag tänker tillbaka på de nya erfarenheter och bekantskaper jag fått genom honom. Vi bläddrar igenom bilder från sommaren och minns vår första semester som gick till Håkans favorit landskap Dalarna...

En underbart fin augustikväll då solen färgar himmelen i tusen nyanser av rött sammanstrålar vi i Jönköping för att under sensommarnatten ta oss genom södra delen av vårt land till Dalarna. Det är fantastiskt vackert och vi förundras över allt fint vi ser. Frampå småtimmarna provar vi på att sova i bagaget på en Passatkombi vilket är en kompromiss mellan två där den ene vill bo på hotell och den andre tälta.

Klockan halv sex på morgonen konstaterar vi dock att både hotell och tält hade varit bättre. Vi avnjuter frukost och låter sedan färden gå vidare. Målet för dagen är Rättvik och konsert på Dalhalla men innan dess ska vi göra ett besök hos Sune Johansson i Linghed. Jag har börjat ana att denne Sune har ett finger med i spelet när det gäller Håkans intresse för fjällkor och kärleken till Dalarna. Efter en tidig morgonpromenad i Svärdsjö där vi samspråkade med ortens bagare och fått med oss ett gott bröd landar vi så på Sunes gård.

Sunes förstukvist

Redan här känner jag tidens vingslag där gammalt och nytt möts. Det knuttimrade, faluröda husets förstukvist prunkar av blommor och i fönstren blommar pelargonior i mängder. Sune möter oss i dörren och välkomnas in. Vi är lite sega efter natten och avsaknad av morgon-kaffet men det råder Sune genast bot på. Kaffehurran står på spisen och vi vet det inte då men innan vi reser oss från bordet för att åka vidare har vi fått mat och dryck för flera dagar. Så känns det i alla fall i magen. Nåväl, jag märker att för Håkan är Sune ett kärt återseende. Det pratas minnen och fjällkonnytt. En och annan gemensam bekant avhandlas och så en uppdatering av Sunes vardag och vad som hänt sedan sist. Det vilar ett lugn i köket som sällan infinner sig i vårt kök i Åkarp. Det går liksom inte att göra något för Antingen är det för att jag är trött eller så är det så att hela stämningen i huset andas lugn och harmoni som sveps in i.

Sune och Håkan i samspråk

Nyssjöns fäbod

Plötsligt kommer vi ihåg att vi ska intervju Sune om hans liv med fjällkor, rödkullor, slakteriet och livet på fäboden. Det är som om vi öppnat en kran och Sunes berättelse rinner ut. Jag försöker febrilt hinna med att anteckna men upptäcker snart att jag är så fascinerad av allt Sune har att berätta att pennan vilar på blocket mest hela tiden.

Sune tar oss med tillbaka till hans uppväxt. Hans far och farbror hade både livdjurshandel och slakteri vilket gjorde att Sune till stor del växte upp i en djurtransport. Historien börjar när Sunes farmor köpte den första fjällkon som kom med jämtdrift till Ockelbo. I början skedde handeln av kor med "jämtdrift" vilket innebar att kreaturshandlarna gick med korna från Jämtland och söderut. Längs med vägen sålde och köpte de djur. För att de som köpt en ko skulle ha tur med denna skulle den först ledas tre varv motsols runt en jordfast sten innan den leddes in i laggård. Sunes farmor och farfar hade till en början en ko, två getter och två höns. Så småningom började djuren transporteras via järnvägen med tåg. Efterfrågan på fjällkor var stor i Svärdsjöbygden som annars var ett rödkulleområde.

Det är nu Sunes far och farbror börjar sin affärsverksamhet. De köpte inte mindre än 1000 fjällkor från Jonas Pålsson i Lit. Andra stora leverantörer var Kalle Karlsson i Husås och Hjalmar Johansson, Asbosnäset. Korna hämtades ute i fjäll-byarna på nätterna för att hinna föras till stationen där de lastades på tågen söderut. Korna kom 32 stycken åt gången till Ockelbo station. Där mjölkades de och lastades om till smalspårig järnväg till Lingheds station. Där släpptes de lösa innan de skulle vallas hem till gården. En person cyklade före flocken och sjöng för att korna skulle följa efter. Under tiden som Lingheds station var i bruk kom korna dit. När den lades ner var det Falu central som gällde. Innan korna lastades om till lastbil mjölkades de även här. De har alltid mjölkat för hand. Mjölken hällades ut eller gavs till stationspersonalen. En och annan kalvning har också skett på stationen. Så småningom byttes transporten med tåg ut mot lastbil. Sune och hans far har många gånger kört till Jämtland för att hämta hem djur. Varje ko hade en följesedel där det stod hur mycket den mjölkade/dag med eller utan kraftfoder. Vid försäljning av livdjur fick de ofta slaktdjur som dellikvid som slaktades i det egna Godkända slakteriet hemma på gården.

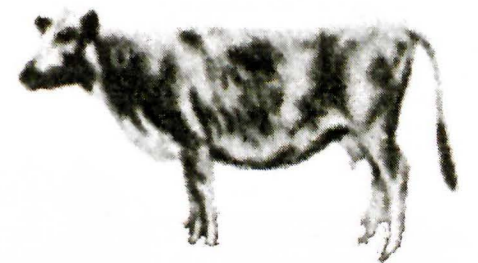
Sune har också varit fäbodbrukare, vilket är det han är mest känd för. Inte mindre än 47 somrar har han tillbringat på fäbod, 14 somrar på Grejsans fäbod och sedan 35 somrar på Nyssjön således två somrar på båda ställena samtidigt. Sune hade både kor och getter med sig på fäboden. Utöver tillsynen av djuren tillverkade Sune smör, ost och mesprodukter. I början var det inte mycket turister men så fort tidningarna började uppmärksamma livet på fäbodarna och förstod kulturvärdet började turisterna att komma. I det stora eldhuset har det serverats åtskilligt med kokkaffe och många har fascinerat fått lyssna till Sunes berättelser. Tiden har rusat och vi inser att vi måste vidare.

Sune och Håkan pratar om att ses snart igen, kanske kan vi locka Sune till Skåne. Vi tackar för oss och innan vi sätter oss i bilen har vi bestämt oss för att vi som ändå lever vårt liv i 190 km/h hinner svänga vägen om Nyssjön och Sunes fäbod. Sagt och gjort, vi kör genom granskog på grusväg och just som jag misstänker att Håkan inte har en aning om var vi är ser vi skylten och svänger in på den sista vägbiten mot vårt mål. Och där, efter kilometer av skog öppnar sig en av de mest fantastiska platser jag sett. De små timmerstugorna som vinden och tiden färgat grå lyser som silver mot de gröna, gröna gräset och det blå vattnet där bakom. Vi tittar oss omkring och Håkan visar mig vattenhuset, eldhuset och Sunes stugor. Nere vid vattnet tar vi oss tid att lägga oss på bryggan och bara stirra rakt upp i det blå. Vattnet kluckar och våra hjärtan slår, det är det ända vi hör. Vi stannar bara upp i fem minuter men det tankar oss för resten av hela vår helg i Dalarna.

Med gemensamma krafter har vi lyckats återskapa stunden i Sunes kök och vårt stopp vid Nyssjöns fäbod. Ute har det hunnit bli mörkt och ljusen har brunnit ner i sina stakar. Om en vecka är det fjärde advent och vi alla väntar på tomten...

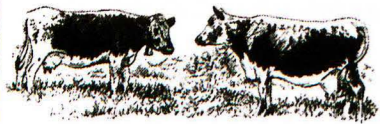
Med önskan om en härlig jul- och nyårshelg!

Helena Djurhed & Håkan Andersson, text & foto

Innehåll

Semester i Dalarna	2-3
Ordförande har ordet	4
Föreningsadresser	5
Redaktörsord.....	5
Dags att skärpa upp aveln 6-7	
Avelsinformation	7-14
Genetisk enfald	15-18
Fjällnära information	19
Kullens gårdsmejeri	20-21
Lite av varje	21
Helgrecept	22
En getarpojke.....	23-24
Om kor m.m.	25
Livdjursförmedling	26
Gammalt charmtroll	27

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel/fax, kväll: 08/656 88 09

e-post: kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:

Håkan Andersson

Tryck:

Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300,- insättes årligen helst på Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070. PG 833 53 62-3 går också bra. OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 December 2008

ORDFÖRANDE HAR ORDET

2008 börjar gå mot sitt slut och jag ska försöka göra en summering av året innan vi lägger det bakom oss. Året började med framtidstro och optimism efter att mjölkpriset höjdes, vilket var efterlängtat. Vi minns den torra sommaren som gav oss dåligt med grovfoder och bete framför allt för oss här nere i södern. Dessutom sänktes mjölkpriset igen pga konkurrensen mellan våra inhemska mejeriföretag samt sänkta världsmarknadspriser på mjölkpulver. Detta har resulterat i att lönsamheten idag är sämre än innan höjningen av mjölkpriset i början av året. Vi fick också ta del av virusjukdomen blåtunga och allt vad merarbete det innebar. Som ni alla vet fick vi på årets Elmia-utställning inte ha några djur med. Trots detta blev det ett mycket bra tillfälle att presentera vår fjällko, tack vare Erika Sundvalls dotter som gjort en fantastisk film. Denna film presenterade fjällkon och dess fördelar och nyfikna bönder kunde få se vår älskade fjällko ändå.

Som kronan på verket sänker jordbruksverket stödet till rasbevarande för eningar med 35 % vilket de meddelade på träffen i Nässjö den 6/12. Med facit i hand blev således 2008 ett ganska dystert år. Men låt oss nu inte tappa modet utan positivt tänka att 2009 kan bara bli bättre. Tillsammans är vi starka och därför hoppas jag att ni fortsätter att vara medlemmar i för eningen. Jag hoppas också att vi kan behålla vår tidning som är en viktig informationskälla till oss medlemmar och nyfikna anhängare.

Framför oss ligger nu jul- och nyårshelgen med allt vad det innebär. Jag önskar er alla trevliga stunder med nära och kära, möjlighet att få samla kraft inför kommande år.

Håkan Andersson

Omslagsbilden

Några fjällkor i höstsolen hos Tom & Elizabeth Rydström, Lovö Prästgård, Drottningholm. Foto: Kristina Torén

Svensk Fjällrasavel

hemsida www.fjallko.se

Ordförande:

Håkan Andersson

Åkarp Bjärnhultsvägen 18

290 11 Linderöd

tel/fax: 044-34 04 27

mobil: 070-322 22 57

Vice ordförande:

Robert Nilsson

Övre Svartlå 515

961 98 Boden

tel: 0928-401 06

fax: 0928-402 10

Kassör:

Siw Andersson

Medle 122

931 98 Skellefteå

tel/fax: 0910-77 01 42

Sekreterare:

Evy Schale

Killhult

312 98 Våxtorp

tel/fax: 0430-311 18

Ledamöter:

Robert Eklundh

Kanalvägen 904

811 95 Järbo

tel/fax: 0290-705 25

Louise Lindqvist

Andersfors 5797

820 70 Bergsjö

tel: 0652-53033

Erica Sundvall

Holafors 224

880 30 Näsåker

tel: 0622-200 09

Suppleanter:

Göran Lundström

Focksta Hagby

740 20 Vänge

tel: 0705-93 66 13

Thomas Lundholm

Brottan

820 77 Gnarp

tel: 0652-207 00

Fredrik Olsson

S. Harads 65

960 24 Harads

tel: 0928-200 35

Valberedning (S. k.)

Birgitta Åberg

Visbäck

733 99 Möklinta

tel: 0224-801 46

Revisor:

Lennart Olofsson

St Bredäng 10

461 95 Trollhättan

tel: 0520-42 32 90

Revisorssuppleant:

Tove Undin

Stöpafors 473

686 93 Sunne

tel: 0565-921 92

Livdjursförmedling:

Mårten Dahlberg

Mariebergs Gård 1296

872 96 Bjärträ

tel: 0612-532 67

fax: 0612-531 07

OBS! Tel. tid måndagar

12-13

Stambokföring:

Göran Lundström

Focksta Hagby

740 20 Vänge

tel: 0705-93 66 13

Renrasighetsintyg

Robert Eklundh

Kanalvägen 904

811 95 Järbo

tel/fax: 0290-705 25

Fjällnära kommitté:

Ivan Eriksson (s. k.)

Torsvi Svanviken

745 99 Enköping

tel: 0171-830 35

Lars-Göran Lindgren

Ann Andersson

Avelskommitté

Robert Nilsson (ordf)

Mårten Dahlberg

Göran Lundström

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel/fax: 08-656 88 09

kväll, fax: ring först

Ansvarig utgivare:

Håkan Andersson

Redaktörsord

Hej!

Här kommer nr 4 -08!

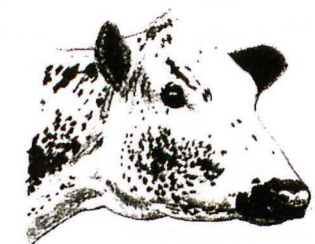
Sitter till långt in på natten och knåpar på tidningen, den måste gå till tryckeriet i morgon, och som vanligt strular det till sig på sluttampen... Det har varit stört omöjligt att få fram bilder över nätet de sista dagarna, vet inte vad det är för fel, det är troligtvis för många julhälsningar på gång i cyberrymden...

I oktober stressade jag med tidningar, almanackor, och Rödkulleföreningens tjurkatalog, allt skulle ju vara klart till Elmia, det blev det och jag var på Elmia och stod i montern, den delades med Rödkulleföreningen och jag representerade den i första hand, men pratade även om fjällkor när det behövdes. Det var full fart hela tiden, när jag kom hem därifrån gick luften liksom ur mig så det blev inte mycket gjort på ett par dagar... Var sedan i november på Nacka sjukhus och hälsade på föreningens revisor Lennart Olofsson som äntligen fått sin onda rygg opererad, men jag tror att hans ryggvärk hoppade över på mig för efter det besöket hade jag ont i ryggen i 2 1/2 vecka, då blev det heller inte mycket gjort...

Nu ser jag äntligen slutet på tidningsarbetet och nu är det dags för julförberedelserna, det ska bli både julka-ka, pepparkakshus, skinka och julgran här hemma! Själva julafton kommer vi vara hos min bror med trillingarna, de är redan 19 månader gamla och går på dagis.

Ett riktigt Gott Nytt 2009 tillönskas Ni alla!

Eder redaktör Kristina Torén
kristina.toren@comhem.se

Fjällkon

Dags att skärpa upp aveln!

Jag har ju skött om intygsskrivningen för stödet till hotade raser för fjällrasens del de år som det gått att söka stöd för den. Nu är det Robert Eklundh som tar över den sysslan från och med i år, men utifrån mina erfarenheter så har jag några synpunkter som jag vill föra fram.

De första 5-6 åren som jag skrev intyg, speciellt gäller det då tjurarna som skulle intygas som godkända avelstjurar så kände man oftast till härstamningarna på det material som skulle intygas. Jag menar då kände till i betydelsen att härstamningen bestod av kända anfäder vad gäller produktion och exteriör inte bara att det var fjällrasdjur i stammen. Men ungefär från och med sekelskiftet och framåt har en allt ökande del av de tjurar som intygats varit mer eller mindre okända vad gäller anlagen dom ärvt. Dock helt godkända enligt de regler som gällt till dags dato. Andelen kor som inte mjölkats och inte hypoplasiundersökts men varit tjurmödrar har ökat konstant och börjar nu finnas i flera led på en del tjurar som går och betäcker ute i bygderna. Det är en situation som på sikt undergräver fjällrasen som den mjölkras den är och alltid har varit samt som vi som förening sagt att vi vill bevara. Risken är uppenbar att om inte en skärpning sker så kan vi råka ut för en ökad hypoplasiförekomst. Jag måste tyvärr säga att det även förekommit en del tveksamheter kring tjuranvändningen för att inte säga gränsande till fusk. Det gäller här inte medlemmar i föreningen men rasen är ju spridd vidare än till vår föreningsmatrikel och vi kan inte tvinga någon att vara medlem bara för att dom har fjällkor.

Jag har därför föreslagit styrelsen att vi ska skärpa upp kraven från och med 2010 års ansökan för att godkänna en fjällrasttjur som godkänd fader till ett stödberättigat djur av fjällras och som godkänd betäckningstjur. Observera nu att kravet inte är retroaktivt det som är godkänt ligger fast, inga förändringar gäller bakåt i tiden. Jag har listat upp följande krav som jag anser mycket rimliga för att vi ska bevara rasen på sikt!

Tjuren ska vara stamboksförd i fjällrasens stambok.

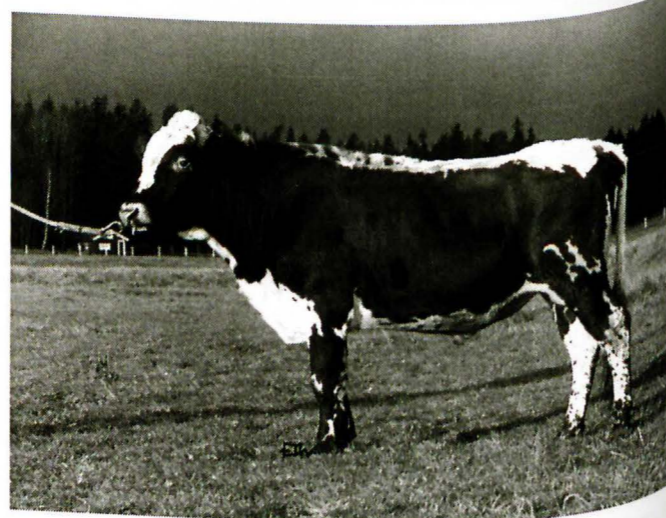
Tjurens härstamning ska verifieras med DNA-prov på tjurens moder och fader.

Tjuren ska ha två normalt utvecklade testiklar och tjurens moder ska ha två normalt utvecklade äggstockar.

Det blir alltså stamboksnumret som kommer att "certifiera" tjuren till avel för att få avkomman godkänd. Genom att ta DNA-proven och kolla upp moderns äggstockar när den tilltänkta avelstjurkalven är liten och boka tid med husdjursföreningens avelsansvarige för stamboksföring vid 12-14 månader ålder så har du stamboksnumret färdigt när tjuren ska börja användas. Vid den åldern är även tjurens testiklar så utvecklade att man kan säkerställa att den inte själv

är hypoplastisk. På ett par års sikt så medger det då att vi kan kolla upp härstamningarna via DNA i nästan alla fall vilket gör det lättare när vi ska arbeta gentemot Viking Genetics med tjurmödrar efter privatstjurar. Det innebär även att det problem vi idag har med att vi förlorar potentiella Alebäckstjuror för att vi inte kan DNA verifiera deras härstamning försvinner, vilket varit ett sorgligt bekymmer de sista åren. Jag ser det även som rimligt att vi som förening från och med nästa år inte förmedlar andra avelstjuror annat än såna som är stambokföringsberättigade.

Jag vill därför uppmana alla som idag håller en tjur eller som föder upp en tjur till avel att se till att DNA verifiera härstamningen på den å det snaraste. Husdjursföreningen eller distriktsveterinären hjälper dig med provtagning och pappersexercis. 2009 kan bli sista året som en tjur utan stamboksnummer blir godkänd för användning på stödberättigade djur och får ge stödberättigad avkomma. Vill du använda en som till en egen tjur du har idag så ryck då hårstrån på den tjur du har idag annars går sonen inte att godkänna om 2 år om de nya reglerna börjat gälla.

1002 Manitou SvFj 20029

I korta drag innebär alltså förslaget följande:

Om du seminerar dina djur

Ja då händer ingenting allt är som förut, alla semintjuror av fjällras är stamboksförda och därigenom helt godkända.

Om du använder egen tjur

Då måste du se till att DNA verifiera dess härstamning och låta stamboksföra den om du vill söka stöd för avkomman från och med 2010 eller klara kravet på att parningen ska räknas som rasren för att kravet på stödet för hotade raser ska vara uppfyllt.

Någon kan tycka att det är att krångla till användningen av egna tjuror och att det blir en extra kostnad för den lilla besättningen. Visst är det så att det är en initial kostnad att DNA-verifiera sina bästa kor, men grubar man för den så kan man ju seminera eller gå ihop flera djurägare om samma tjur så kan ju kostnaderna eller merarbetet snabbt reduceras betydligt.

Jag tycker att det är en liten kostnad sett till det stora hela för att säkra upp aveln på en högre och mer seriös nivå och att det är ett naturligt steg att ta för att bevara fjällraspopulationens bra egenskaper. Det är kort sagt en bra investering för framtiden.

Om styrelsen antar mitt förslag med eventuella justeringar så kommer vi att be stämman anta det till sommaren för att föreningens högsta beslutande organ ska få säga sitt i denna fråga.

För att undvika problem med stambokföringsmöjligheter ta och låt undersöka dina kor så att du vet att äggstockarna är normalt utvecklade på dom. Ta som vana att kolla av dina djur när du har seminören på besök och låt denne göra en markering på kokortet med en signatur när det är gjort.

Då är det lätt att hålla ordning på vilka djur som är kollade och vilka som måste tas itu med när tillfälle gives, då blir kostnaden försumbar. Intyg att fylla i för inskickande när djuret sen ska stambokföras kommer att finnas för nedladdning på hemsidan. Kom ihåg att spara gamla hypintyg från utgångna djur, man vet aldrig när det kan vara bra att kunna visa upp ett "fläckfritt" förflutet.

Robert Nilsson

Information från Avelskommittén

Lite kommentarer kring listan över Alebäckstjuror genom åren!

Jag tänkte att det kunde vara intressant för er att se vad som finns "samlad i ladorna" sen vi startade med P.R.F. 1993. Det är ju ändå 15-års jubileum i år för samlingsverksamheten. Längst bak i fjällkoboken finns ju listan över tjurarna som samlats sen vi bönder började lägga näsan i blöt i aveln. Men där fanns inte spermalagret redovisat så jag tänkte att det kunde vara intressant att se åtgången på tjurarna. Siffrorna gäller per den 1/1 08 så årets försäljning finns inte med. Först lite om årets samling på Alebäck.

Årets Alebäckssamling

Årets samling blev riktigt lyckad för att alla fjällrasttjuror skötte sig bra, faktiskt bättre än vanligt ur hanteringssynpunkt vilket visar vikten av att vi använder ringen när vi hanterar tjuren hemma så att den förknippar ringhantering med betäckningsjobb. Vi har haft tendensen att en del tjuror blivit lite perplexa och inte kommit sig för riktigt när dom skulle "komma till" på Alebäck för dom var ovana vid hantering via ringen.

Fjällkon

Det är ju så att det är reglerat i arbetsmiljölagen hur man får hantera tjur och anställd personal får inte hantera oringade tjuror så därför är det bara att öva hemma så tjuren vet vad som gäller.

Vi fick i år skicka 5 fjälltjuror och en fjällnära för det var problem tack vare blåtungan att få upp de andra rasernas tjuror till Alebäck. Så utöver de tre tjuror som vi redovisade på stämman så fick vi ta två till. Avelskommittén valde då att stärka upp grupp 1 med två tjuror som hade färg på kroppen för det har varit nog så många bleka tjuror sista åren. Vi ska presentera tjurarna i nästa nummer när vi fått tag på bilder på dem. Tillsvidare ser ni härstamning och dosantal sist i tabellen.

Listan i övrigt

I kolumnen övrigt ser ni hur många doser utöver det som finns redovisat i lagret som finns efter tjuren. Dom doserna är av sämre kvalitet än dom som finns i ordinarie lagret. Man mäter andelen rörliga (motiliteten) spermier efter upptining och vill ha mer än 50% rörliga spermier för att sperman ska vara godkänd. Man har dock valt att strån med sämre rörlighet får vara som genbank och på de doserna är rörligheten mellan 30-50% så dom är användbara men med en förväntad något sämre dräktighetsprocent än fullgod sperma. Flest sålda doser har listans första tjur 161 Smille med 503 doser och det hade nog gått att sälja lika mycket till för han har varit stoppad sen år 2000.

Två är 3 Peter med 387 doser och trea 44 Fagerman med 380. Gemensamt för de mest sålda tjurarna är ju att dom varit väldigt lättanvända härstamningsmässigt. Sedan Svensk Avel nuvarande Viking Genetics för 6-7 år sedan började tillfredsställa efterfrågan på fjällrassperma på ett bättre sätt så har användningen planat ut på så sätt att nu går det ut ett litet antal doser efter ett stort antal tjuror varje år. Som det syns så är Alebäckstjurarna precis det komplement som vi vill ha till de ordinarie semintjurarna. Vilket ju är bra ur släktskapssynpunkt då det ökar chanserna att få fram obesläktade tjurmödrar. 2007 har det sålts sperma efter nästan 50 olika fjällrasttjuror och året innan efter 40 tjuror inklusive de fjällnära. Även om Alebäcksmaterialet på ett sätt drar undan lite bedömningsplats för de ordinarie semintjurarna så behövs det verkligen för att möjliggöra framtagandet av "säljbara" fjälltjuror till den ordinarie seminverksamheten. Den motsättning som kan tyckas finnas däremellan existerar egentligen inte utan dom förutsätter faktiskt varandra vilket vi påpekat i vår avelsplan.

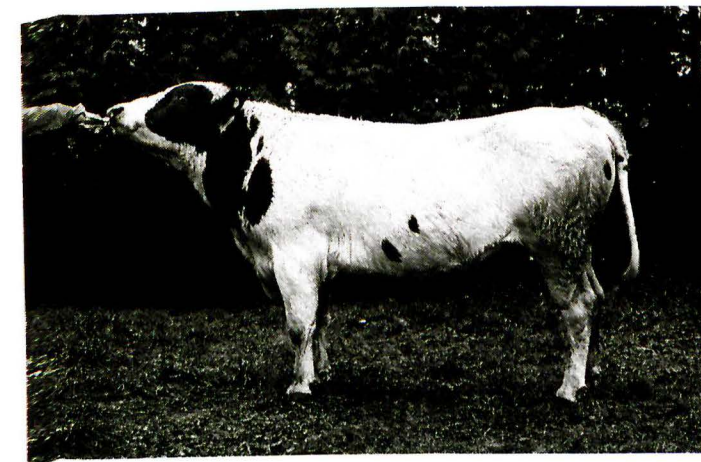
Blir ni nu sugna att beställa någon tjur så kom ihåg att anteckna Namn stamboksnummer och kodnummer på tjuren/tjurarna så att det blir rätt tjur som kommer hem i frysbyttan på seminstationen. Ni kan inte begära att rätt tjur ska komma om ni bara uppger namnet, det finns möjligheter till förväxling i värsta fall så kom ihåg numren!

Avelskommittén via Robert Nilsson

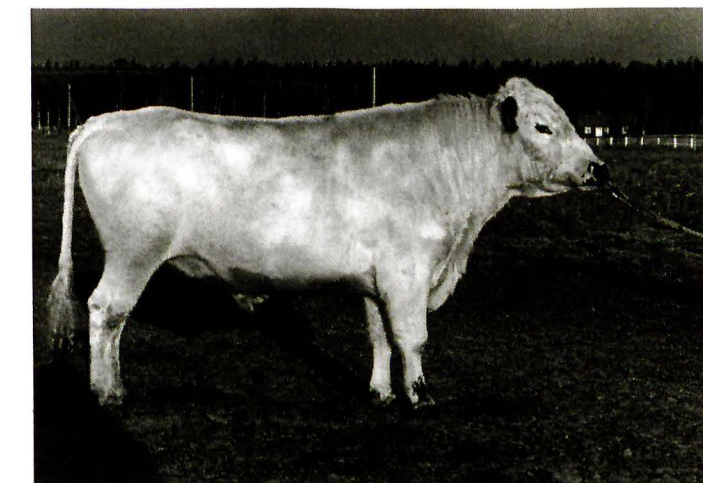
Spermialager över P.R.F. och Alebäckstjurar per 31/12 2007

NAMN	Stbnr	Kodnr	Gr.	Far	Morfar	Mormorsfar	Samlad	Doser	Sålda	Lager	Genbanksdoser
161 Smille	6673	7-549	1	10 Smith 6683	158 Fare 6696	2 Viger	1993	550	503	47	
27 Gunde	6674	7-541	3	50 Gunder 6302	34 Ringe 6570	948 Sigill 86948	1993	155	139	16	
165 Leo	6677	7-556	1	10 Smith 6683	158 Fare 6696	1 Pol	1993	693	89	604	
145 Tessar	6679	7-542	3	148 Tess 4849	938 Ricko 86938	793 Figaro 86793	1993	655	64	591	284 doser
1 Hubert	6680	7-552	1	6720 Jovial 86720	708 Bill 76708	6 Hoss 6636	1993	710	176	534	
156 Zonat	6681	7-543	1	9 Zober 5663	723 Figer 76723	32-80412-150	1993	380	130	250	574 doser
23 Svempa	6684	7-576	2	67 Ringo 6553	940 Homp. 86940	726 Basker 76726	1994	620	118	502	
37 Eemeli	6685	7-574	2	K. Poeka 13861	R.Oskari 13866	723 Figer 76723	1994	690	88	602	
21 Svartenlind	6686	7-553	3	701 Svarting 6639	786 Maro 86786	6 Hoss 6636	1993	730	148	582	
25 Noak	6687	7-572	3	715 Rito 76715	131 Drim	2 Viger	1994	184	25	159	
44 Fagerman	6688	7-571	3	1 Holar 6550	72 Lager 6618	6 Hoss 6636	1994	480	380	100	
41 Duvolen	6689	7-565	3	64 Griver 6630	41 Lyster 6587	Bytjur	1994	365	313	52	
177 Rusk	6690	7-564	1	127 Snö-s. 6561	948 Sigill 86948	933 Kam 86933	1994	390	39	351	
181 Idear	6691	7-563	1	38 Desing 6574	9 Zober 5663	64 Griver 6630	1994	725	282	443	
183 Lillemo	6692	7-562	2	39 Dixon 6611	786 Maro 86786	780 Rune 76780	1994	195	25	170	
46 Flink	6693	7-568	2	6742 Harg 96742	34 Ringe 6570	948 Sigill 86948	1994	195	23	172	
162 Linus	6694	7-567	1	10 Smith 6683	37-13581-133	158 Fare 6696	1994	386	25	361	
164 Lim	6695	7-566	2	83 Rim 6625	158 Fare 6696	2 Viger	1994	644	161	483	
157 Lirken	6698	7-554	3	79 Nill 6669	158 Fare 6696	2 Viger	93 o 94	580	288	292	869 doser
57 Hinder	6699	7-561	3	155 Levi 6676	940 Homp. 86940	Tj. fr. Hindersön	1994	425	69	356	
170 Snabbe	6703	7-581	1	127 Snö-s. 6561	2 Miss-Lyck	6 Hoss 6636	94 o 96	1140	241	899	
3 Dollar	6707	7-577	2	940 Homp. 86940	6 Hoss 6636	793 Figaro 86793	1994	375	96	279	
6 Snö-storm	6711	7-595	3	701 Svarting 6639	6718 Joar 86718	14 Gredor 5835	1996	434	84	350	
178 Terrin	6714	7-598	3	145 Tessar 6679	743 Bisko 76743	717 Kare 76717	1996	1211	188	1023	
3 Peter	6871	7-592	1	29 Ise 6617	6732 Snäpp 86732	726 Basker 76726	1995	688	387	301	
71 Dunkel	20000	7-599	3	1 Holar 6550	64 Griver 6630	41 Lyster 6587	1996	1194	61	1133	
40 Pelle	20001	7-596	3	6748 Bör 96748	786 Maro 86786	27 Zorro	1996	647	269	378	
70 Rosen av Böle	20002	7-597	1	733 Gandi 76733	741 Finell 76741	Tjurföreningstjur	1996	501	90	411	
202 Vaccin	20003	7-701	2	39 Dixon 6611	159 Silenar	155 Nilas 6706	1996	975	70	905	
30 Herman	20005	7-703	2	34 Lysing 6548	6715 Lage 86715	786 Maro 86786	1996	1020	261	769	
2000 Maraton	20006	7-704	3	710 Agaton 76710	786 Maro 86786	701Svarting 6639	1996	923	242	681	
192 Snögubben	20008	7-706	1	170 Snabbe 6703	142 Ragnar	946 Hopp 86946	1996	599	136	463	
32 Goding	20009	7-707	1	733 Gandi 76733	6718 Joar 86718	933 Kam 86933	1996	558	202	356	
2 Gusten	20011	7-721	2	158 Hink 6678	6742 Harg 96742	6720 Jovial 86720	1997	470	59	411	
228 Lennart	20017	7-742	2	9065 Lijo 9949	6742 Harg 96742	163 Fjänne	1998				722 doser
6209 Kwick	20018	7-710	3	705 Sol 76705	137 Tell 4206	2 Miss-Lyck	1997	482	39	443	
234 Sprint	20024	7-738	2	302 Misse 6584	159 Silenar	780 Rune 76780	1998	460	190	270	
1010 Olav	20025	7-720	1	9009 Sevat 9946	6718 Joar 86718	14 Gredor 5835	1997	267	62	205	
208 Monogram	20026	7-702	3	9005 Mono 9944	85 Nalle 6666	175 Jo-Moen 6659	1997	649	84	565	
1085 Fido	20028	7-723	2	709 Gulle 76709	65 Lur 6547	786 Maro 86786	1997	161	44	117	
1002 Manitou	20029	7-714	2	6715 Lage 86715	940 Homp. 86940	943 Bass 86943	1997	659	89	570	
237 Franko	20030	7-705	3	715 Rito 76715	137 Lark	782 Svarten 76782	1997	184	0	184	
3009 Lillprinsen	20031	7-719	2	6715 Lage 86715	726 Basker 76726	Bytjur	1997	119	0	119	
50 Musse	20032	7-722	3	255 Magnet 6476	791 Karat 86791	721 Groll 76721	1997	504	20	484	
1080 Major	20033	7-724	2	127 Desir 6619	940 Homp. 86940	786 Maro 86786	1997	873	160	713	
2027 Drutten	20035	7-725	3	6763 Svart.96763	17 Rino 6675	713 Smyg 76713	1997	315	83	232	
232 Dillner	20036	7-726	1	181 Idear 6691	14 Gredor 5835	158 Fare 6696	1997	286	73	213	
7114 Gubben	20039	7-740	3	27 Gunde 6674	791 Karat 86791	726 Basker 76726	1998	656	106	550	
1102 Fagott	20044	7-739	3	4 Totte av K. 6718	155 Levi 6676	38 Desing 6574	1998	321	125	196	
1095 Flise	20045	7-744	2	302 Misse 6584	65 Lur 6547	786 Maro 86786	1998	560	237	323	
85 Loke	20046	7-746	2	75 Lör 6576	6715 Lage 86715	786 Maro 86786	1998	515	62	453	
2076 Svix	20048	7-745	2	39 Dixon 6611	726 Basker 76726	729 Home. 76729	1998	383	62	321	
1006 Glunt	20050	7-743	2	6758 Bula 96758	940 Homp. 86940	784 Biljett 76784	1998	349	124	225	
3259 Ivrig	20061	7-753	1	29 Ise 6617	717 Kare 76717	723 Figer 76723	1999	125	27	97	
120 Viss	20069	7-763	3	6780 Mise 96780	710 Agaton 76710	948 Sigill 86948	1999	199	85	114	

NAMN	Stbnr	Kodnr	Gr.	Far	Morfar	Mormorsfar	Samlad	Doser	Sålda	Lager	Genbanksdoser
4175 Triss	20073	7-778	3	178 Terrin 6714	708 Bill 76708	723 Figer 76723	2000	330	22	308	
2091 Lukas	20074	7-776	3	41 Lyster 6587	17 Rino 6675	713 Smyg 76713	2000				62 doser
2087 Boss	20075	7-781	3	6 Hoss 6636	786 Maro 86786	701 Svarting 6639	2000	228	50	178	396 doser
57 Filur	20076	7-782	3	44 Fagerm. 6688	786 Maro 86786	723 Figer 76723	2000	291	227	64	183 doser
2086 Prins	20077	7-783	2	164 Lim 6694	940 Homp. 86940	6710 Mickel 86710	2000	187	100	87	
273 Glammen	20078	7-777	2	9 Glam 6583	39 Dixon 6611	159 Silenar	2000	156	56	100	600 doser
6226 Grenäs	20079	7-779	1	14 Gredor 5835	142 Ragnar	137 Tell 4206	2000	859	107	752	
7139 Palle	20089	7-786	3	41 Duvolen 6689	791 Karat 86791	726 Basker 76726	2001	134	4	130	
2096 Gullrik	20092	7-788	1	782 Svarten 76782	161 Smille 6673	933 Kam 86933	2001				doser i genl
147 Elmer	20109	7-796	3	41 Duvolen 6689	786 Maro 86786	723 Figer 76723	2002	367	48	319	
135 Stig	20110	7-795	3	44 Fagerm. 6688	708 Bill 76708	723 Figer 76723	2002	198	87	111	
2143 Ibrahim	20111	7-794	1	29 Ise 6617	161 Smille 6673	933 Kam 86933	2002	232	132	100	
1202 Rist	20124	7-805	3	1159 Elon 20116	41 Duvolen 6689	948 Sigill 86948	2003	623	41	582	
7230 Don-Juan	20125	7-806	3	41 Lyster 6587	1088 Flim. 20023	64 Griver 6630	2003	466	25	441	60 doser
550 Fridolf	20126	7-808	3	57 Filur 20076	157 Lirken 6698	940 Homp. 86940	2003	225	27	198	
7261 Loket	20138	7-815	1	762 Loke 24001	6776 Lippo 96776	6752 Katar 96752	2004	479	57	422	
2192 Risotto	20139	7-816	3	43 Rise 6203	17 Rino 6675	713 Smyg 76713	2004	191	47	144	
1110 V.Gose	20140	7-818	2	727 Drill 76727	1003 Lilloxen	786 Maro 86786	2004	554	38	516	
7266 Wiktor	20141	7-817	2	6746 Hom.96746	943 Bass 86943	6766 Karess 96766	2004	331	9	332	
1239 Dagobert	20149	7-826	2	234 Sprint 20024	53 Gulldus 20063	940 Homp. 86940	2005	290	17	273	
143 Frej	20150	7-827	3	6738 Mast 86738	157 Lirken 6698	6753 Bistro 96753	2005	500	24	476	
273 Harlie	20151	7-828	2	6841 Hasse 96841	1080 Major 20033	79 Nill 6669	2005	268	36	232	
7312 Fisse	20152	7-834	3	6780 Mise 96780	41 Duvolen 6689	6748 Bör 96748	2006	435	8	427	
2223 Glader	20153	7-833	2	6845 Baba 96845	234 Sprint 20024	2017 Lasse	2006	781	7	774	
3359 Bums	20154	7-836	2	42428-3315	142 Ragnar	743 Bisko 76743	2006	83	0	83	
2243 Nicko	20155	7-835	3	6 Martell 6516	1102 Fagott 20044	6742 Harg 96742	2006	93	5	88	
289 Lurk	20167	7-847	2	6787 Laro 96787	1080 Major 20033	79 Nill 6669	2007	703		703	
1271 Rolle	20169	7-848	3	49 Bolle 5797	41 Duvolen 6689	948 Sigill 86948	2007	541		541	
1283 Gandalf	20170	7-849	1	161 Smille 6673	196 Ludde 20064	6776 Lippo 96776	2007	270		270	
1301 Duve	20172		1	6840 Gunde 96840	1202 Rist 20124	53 Gulldus 20063	2008	509		509	75 doser
2309 Bister	20175		2	3359 Bums 20154	30 Herman 20003	46 Flink 6693	2008	143		143	
2253 Sansibar	20176		2	234 Sprint 20024	6715 Lage 86715	6748 Bör 96748	2008	505		505	
7345 Marvin	20178		1	3259 Ivrig 20061	156 Zonat 6681	181 Idear 6691	2008	494		494	400 doser
2057 Hipster	20179		1	46 Lester 6578	43 Rise 6203	786 Maro 86786	2008	494		494	

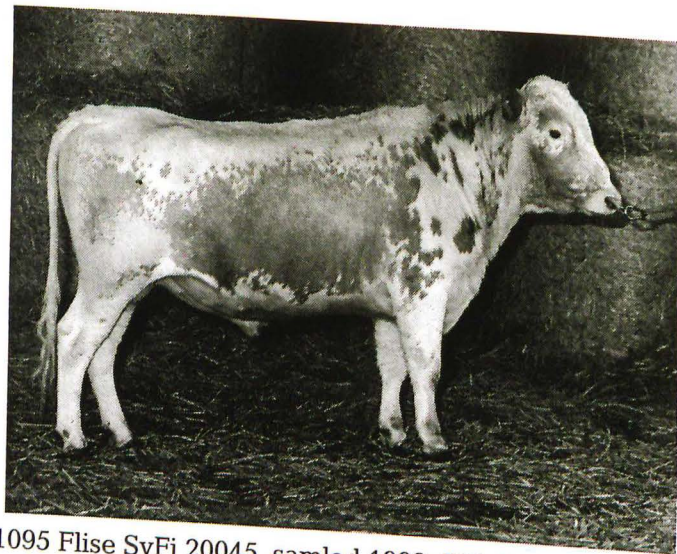

135 Stig SvFj20110, samlad 2002, 111 doser i lager.

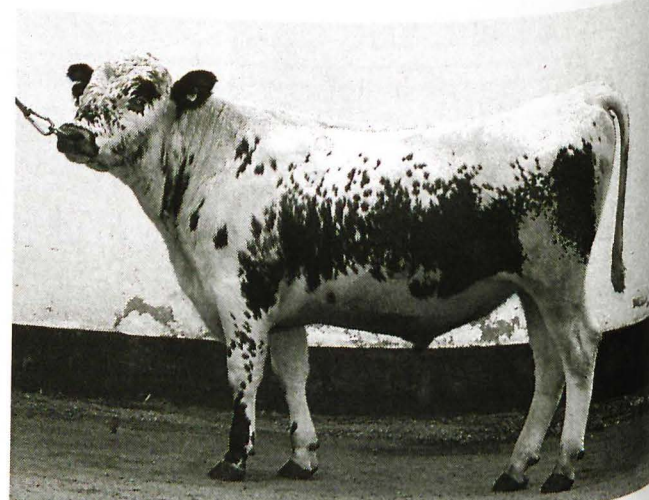

208 Monogram SvFj 20026, samlad 1997, 585 doser i lager.

Fjällkon

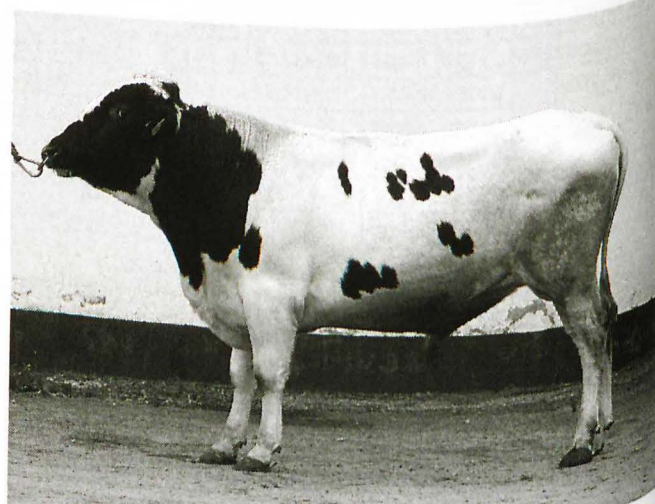
1095 Flise SvFj 20045, samlad 1998, 323 doser i lager.

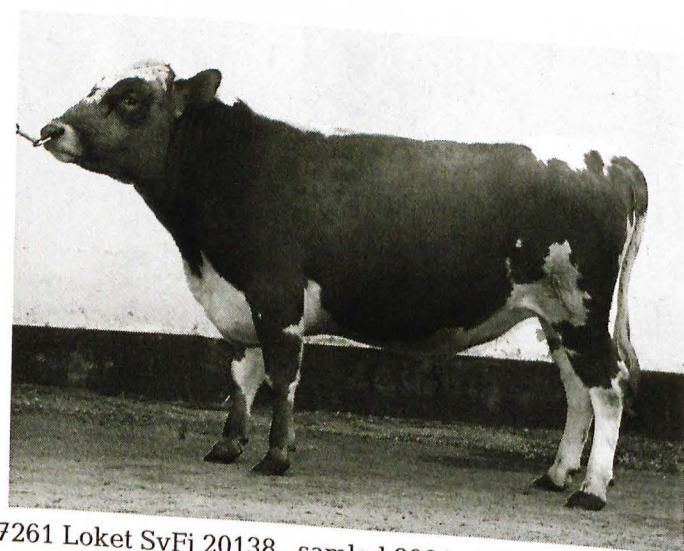
2192 Ris-Otto SvFj 20139, samlad 2004, 144 doser i lager.

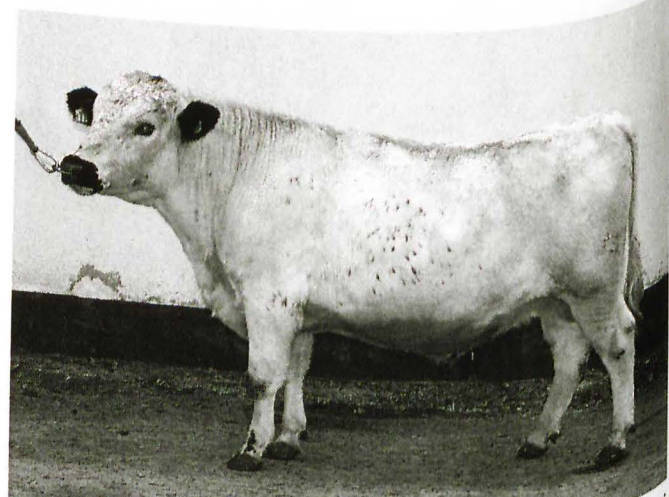
1283 Gandalf SvFj 20170, samlad 2007, 270 doser i lager.

7266 Wiktor SvFj 20141, samlad 2004, 332 doser i lager.

7261 Loket SvFj 20138, samlad 2004, 422 doser i lager.

1110 Västas Gose SvFj 20140, samlad 2004, 516 doser i lager.

40 Pelle SvFj 20001, samlad 1996, 378 doser i lager.

2143 Ibrahim SvFj 20111, samlad 2002, 100 doser i lager.

178 Terrin SKB6714, finns med på listan med avkommebedömda tjurar från P.R.F. och Alebäck

Fjällkon

Avkommebedömningsresultat för Alebäckstjurar!

Ja egentligen är överskriften missvisande för det är inte så många Alebäckare med, bara 3st. Dom flesta tjurarna är de två åren med gårdssamlade tjurar som P.R.F ordnade 93-94. Nu har Alebäck eller inte Alebäck inget med saken att göra utan det är så att det är dom tjurar som stambokförts som SKB som fått avelsvärden som vi kan få ut på en lista. Den ende tjuren med fjällrasstamboksnummer som finns med, 70 Rosen av Böle, står felaktigt som SKB med stbnr 6717 i någon datafil så därför dyker han upp här. Vi håller på med svensk mjölk och försöker få klarhet i vart i sin data som dom gömt undan fjällrastjurar, för att dom får index som påverkar döttrarnas index syns på kotavlorna det är bara att få ut det på en lista som är kruxet.

De tjurar som ni ser på indexlistan är alltså i stort sett samlade på gårdarna 93 och 94 och sen flögs sperman ner till Skara och frystes in där. Det var ju en rätt primitiv aktion med många trasselomöjligheter. Materialet var ju inte direkt hårdsållat utan vi tog i princip allt vi hittade som vi kunde stambokföra enligt reglerna i SKB-föreningen. Vi visste inte då att vi skulle få fortsätta arbetet med samlingar varje år utan som det såg ut då så var det en möjlighet som vi skulle ha under 3 max 4år. Redan första året 1993 såg det ut som om allt skulle gå åt skogen när Bertil Hovmark blåste oss på 70000 i infrysningkostnader. Enligt en överenskommelse skulle svensk avel stå för det men den frångick han och fakturerade P.R.F utan att blinka. Vi var ju så enfaldiga att vi bara hade tagit i hand på bönders vis och inte hade det på papper. Det var då som Nils Dahlbeck "frälste" oss med ett extra bidrag vilket möjliggjorde att vi kunde betala och göra 1994 års samling som planerat annars hade den "fryst inne" på ett annat sätt än vi först hade tänkt oss.

Vi ska göra några reflexioner kring tjurarnas siffror.

Först och främst så är det väldigt osäkra värden på dom tjurar som har mindre än 20 döttrar. Nu sa husdjurskonsulenterna från förr att om en tjur på gamla tiden dök upp som en klar plusvariant på 10 döttrar så var det sällan som han blev en minusvariant när han var färdig men det var innan djurmodellen som påverkar indexet via härstamningen med samma tyngd som bortåt 20 döttrar beroende på hur många släktingar en tjur har. Så dom tjurar som har under tio döttrar är bara med för att dom stod på listan inte för att deras värden är säkra. Men jag tyckte att eftersom ni ställt upp med tjurarna gratis och sen köpt sperman efter dem så kan ni väl få ta del av dom uppgifter som finns. Det är ju framförallt två av tjurarna som kommit att påverka aveln mer än de andra och det är ju 161 Smille och 44 Fagerman som via att vi tidigt såg lovande produktionssiffror blev ordentligt använda. Båda har en indexmässigt svag härstamning men har ändå lyckats bli plusstjurar vilket då indikerar att dom ärvt riktigt bra med mjölkkanlag.

Fjällkon

Vi har ju försökt att få fram en Smilleson till "ordinarie" semin men inte lyckats hittills men den första Fagerman-tjurkalven kommer in till Viking till våren. Vi ska försöka ordna en Smillekalv också men det är inte så bara att få rätt ko seminerad när sperman nästan är slut efter en tjur. Om en tilltänkt tjurmoder går ut ur besättningen dit spermadosen skickats så är det inte bara att hämta ut fler doser. Med tanke på att övriga tjurar sannolikt inte heller är hjälpta indexmässigt av sin härstamning och att döttrarna är så få, så får man väl säga att tjurar över 90 inte är fiaskon utan kan mycket väl vara bra tjurar likaväl som dom kan bli riktiga minusvarianter om fler döttrar kommer in. Överhuvudtaget så är 90 ett rimligt mått att lägga märke till på tjurarna med låga värden. En tjur med värden under 90 är med stor sannolikhet förärvare av dåliga anlag på den egenskapen även om dottergruppen är liten. Sannolikheten att han ska komma över 100 är försumbar. Vill man då av någon anledning ändå använda en tjur som till exempel har lågt avelsvärde på kalvningar morfar så får man se till att kons fader är en plusvariant på det området så att chansen finns att det ska bli bättre i nästa led. Att seminera en Idear dotter med Snabbe blir då helt fel för att ta ett konkret exempel på den egenskapen.

Men jag tycker mig se några tjurar som jag gärna som ordförande i avelskommittén hade sett att fler provade så vi fick veta mer om dom. 165 Leo SKB6677, 23 Svempa SKB6684, 164 Lim SKB6695, 157 Lirken SKB6698 borde vara självklara tjurar att testa in ett ytterligare gäng döttrar på för att se vart siffrorna far. Prova gärna dom. Lirkens avelsvärde för mastitresistens är ju riktigt frestande att få in mer av i rasen.

Det är verkligen inte lätt att veta hur djurmodellen slår på tjurarna. Jag vet att 181 Idear dök upp på ett tjurmoderkort med 30 döttrar och MIN100 innan djurmodellen kördes igång och nu ligger han på 82. Jag tycker mig ha sett så många av Idear döttrarna att 100 känns troligare än 82 men eftersom djurmodellen tar in både första, andra och tredje laktationen likaväl som härstamningen så kan naturligtvis en tjur tappa mycket men frågan är hur mycket gör härstamningen? För en tjur som 181 Idear har indexmässigt kanske den sämsta härstamningen av alla tjurar så logiskt sett slår systemet värst på honom men som sagt vi ska försöka få klarhet i det. Kanhända det skulle gå att få fram rent bara avkastningsvärdet på döttrarna och se vad indexet blev då så skulle vi se hur mycket en "svag" härstamning drog ner. Men när vi är inne på avdelningen svaga tjurar så är den sämst bedömd av alla 170 Snabbe och efter honom har vi inte sett nåt som mjölkat bra så där stämmer ju bilden bättre med det man sett på gårdarna. De övriga värdena är ju likaledes osäkra men 107 i mastit värde på Smilles 54 döttrar är utan tvivel bra och visar att tjuren ärvt viktiga anlag till rasen. 110 på Lirken är mycket lovande men fortfarande något osäkert. 111 på 3 Peter på samma egenskap är också det lovande men ytterligare lite osäkert. 111 i dotterfertilitet på Duvolens 30 döttrar får även det sägas vara ett säkert bra värde.

Lite intressant blir det om man lägger ihop alla döttrars värde tillsammans och ser vart tjurgruppens döttrar som genomsnitt hamnar. Det är ett sätt att bedöma kvalitén som helhet utan att fastna i en enskild tjurs osäkra värde. Då är det egentligen så att det enda avelsvärde som gruppen har som blir ett klart minus är kalvningar morfar. Döttrarna har haft svårare än SKB-populationens genomsnitt att kalva vilket kanske överraskade mig en aning. Vad det beror på är svårt att spekulera kring men två av tjurarna, faktiskt just Snabbe och Idear sänker snittet avsevärt och i och med att dom står för 70 av de 411 döttrarna i underlaget så drar bara dom två ned snittet med 3 enheter.

Medeltalet för hela gruppen är 92,28 i avelsvärde för kalvningar morfar och utan Snabbe och Idear 95,25 men för övriga värden så skiljer inte tjurgruppen ut sig negativt räknat som ett genomsnitt. Men jag ska presentera mer ordentliga uträkningar på de sammanvägda avelsvärdena till nästa nummer och då även ta med det vi vet om dom äldre genbankstjurarnas genomsnittsvärde på sin dottergrupp som jämförelse.

Den som tittar lite noggrannare i listan ser ju även att det krävs alltifrån 5 till 20 doser sperma för att få fram en dotter i bedömningen. Vilket ju är stora skillnader som delvis beror på att en del tjurar har döttrar med sig från den besättning dom verkat i och andra stått i besättningar utanför kokontrollen så det gör en del av skillnaderna. Det går heller inte att bortse från att det kan skilja i spermakvalitet mellan tjurarna speciellt som dom flesta samlades under primitiva förhållanden så ett stort antal doser per dotter kan indikera dålig spermakvalitet. Sen tjurarna hamnade på Alebäck så blev standarden jämnare på spermakvaliteten och doserna som redovisas som lagerdoser ska vara av bra kvalitet.

En del av tjurarna gav så lite sperma att vi aldrig brydde oss om att marknadsföra dom (25 Noak, 46 Flink o 162 Linus). För till en början så sades det att 160 doser sperma skulle vara en nedre gräns för allmän användning. Kopparna vari spermastråna förvaras i lagerkärnen på Viking rymmer ca 80 strån så tanken var att stoppade man vid 160 så hade vi 80 doser på oss att göra de söner vi ville och sen skulle 80 doser få vara som en långsiktig genbanksreserv. Detta har JV ändrat på tillsammans med Viking så nu gäller 80 doser som en spärr men då kan man använda 30 av dom för nya söner så att 50 ligger i mer långsiktig genbank. Man kan diskutera vad som är bäst men som det nu är så får ingen ut doser efter en tjur med mindre än 80 doser om inte avsikten är att det ska bli en tjurkalv som är intressant för ordinarie semin eller för en Alebäckssamling. Så är ni intresserade av en tjur med lågt spermager så måste ni ta kontakt med avelskommittén för att resonera om att få loss dosen. Gör gärna det om ni tycker att ni har en potentiell tjurmoder i besättningen vi är alltid intresserade av att prata kor!

AVKOMMEBEDÖMNINGSRESULTAT P.R.F. OCH ALEBÄCKSTJURAR

NAMN	Stbnr	Kodnr	Gr.	Fär	Morfar	Min	Mkg	Pkg	P%	Fkg	F%	Ant d.	d.f.	K.f.	k.mf	Imst	övsj	övlev
161 Smille	6673	7-549	1	10	Smith 6683	104	103	104	101	105	102	54	95	106	94	107	98	104
27 Gunde	6674	7-541	3	50	Gunder 6302	88	86	88	102	89	104	12		99	98	96	98	96
165 Leo	6677	7-556	1	10	Smith 6683	95	96	95	99	92	96	12		105	93	103	95	90
145 Tessar	6679	7-542	3	148	Tess 4849	83	84	83	98	83	98	13		97	100	99	99	93
1 Hubert	6680	7-552	1	6720	Jovial 86720	88	90	88	98	86	96	17		104	99	107	103	99
156 Zonat	6681	7-543	1	9	Zober 5663	82	79	82	105	86	110	17		98	91	101	103	107
23 Svempa	6684	7-576	2	67	Ringo 6553	93	94	93	99	92	98	10		97	90	95	99	102
37 Eemeli	6685	7-574	2	K. Poeka	13861	94	91	94	102	98	107	7		96		89	96	83
21 Svartenlind	6686	7-553	3	701	Svarting 6639	84	84	84	100	87	104	7		96		105	99	96
25 Noak	6687	7-572	3	715	Rito 76715	91	92	91	99	93	101	5		99	94	96	96	
44 Fagerman	6688	7-571	3	1	Holar 6550	107	108	107	99	103	95	28		99	95	92	100	100
41 Duvolen	6689	7-565	3	64	Griver 6630	86	86	86	100	81	94	30	111	102	98	92	93	97
177 Rusk	6690	7-564	1	127	Snö-s. 6561	82	82	82	101	82	100	3			94			
181 Idear	6691	7-563	1	38	Desing 6574	82	84	82	98	85	101	43	104	101	81	94	103	102
183 Lillemo	6692	7-562	2	39	Dixon 6611	93	95	93	99	91	96	4		100	90	98	94	93
46 Flink	6693	7-568	2	6742	Harg 96742	100	100	100	100	101	101	14		104	84	103	99	92
162 Linus	6694	7-567	1	10	Smith 6683													
164 Lim	6695	7-566	2	83	Rim 6625	96	96	96	100	94	98	22		99	94	102	101	107
157 Lirken	6698	7-554	3	79	Nill 6669	97	95	97	102	98	103	21	100	92	100	110	95	100
57 Hinder	6699	7-561	3	155	Levi 6676	92	92	92	100	90	98	7		96	103	107	98	102
170 Snabbe	6703	7-581	1	127	Snö-s. 6561	74	75	74	98	71	94	27	108	88	78			92
3 Dollar	6707	7-577	2	940	Homp. 86940	88	90	88	97	86	96	19		90	102	97	101	99
6 Snö-storm	6711	7-595	3	701	Svarting 6639	92	94	92	98	91	97	7		99	93	102	98	100
178 Terrin	6714	7-598	3	145	Tessar 6679	91	92	91	99	90	98	10		107	88	99	101	107
3 Peter	6871	7-592	1	29	Ise 6617	86	84	86	103	87	104	16		93	94	111	102	99
71 Dunkel	20000	7-599	3	1	Holar 6550													
40 Pelle	20001	7-596	3	6748	Bör 96748													
70 Rosen av Böle	20002	7-597	1	733	Gandi 76733	82	83	82	100	83	100	6		105	96	106	101	
202 Vaccin	20003	7-701	2	39	Dixon 6611													
30 Herman	20005	7-703	2	34	Lysing 6548													
2000 Maraton	20006	7-704	3	710	Agaton 76710													
192 Snögubben	20008	7-706	1	170	Snabbe 6703													
32 Goding	20009	7-707	1	733	Gandi 76733													
2 Gusten	20011	7-721	2	158	Hink 6678													
228 Lennart	20017	7-742	2	9065	Lajo 9949													
6209 Kvick	20018	7-710	3	705	Sol 76705													
234 Sprint	20024	7-738	2	302	Misse 6584													
1010 Olav	20025	7-720	1	9009	Sevat 9946													
208 Monogram	20026	7-702	3	9005	Mono 9944													
1085 Fido	20028	7-723	2	709	Gulle 76709													

Aktuella semintjurar från Viking Genetics

Tillgängliga och godkända fjällrasjurar från Viking Genetics. Tillgängliga och godkända fjällrasjurar från Viking Genetics. Här har vi tagit med all den viktigaste informationen. Nu har vi gjort en ny lista över Viking Genetics tjurar som är avkommebedömda. Här har vi tagit med all den viktigaste informationen.

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb.	Far:	Mf:	ant. döttr.	Min	Mjolk	F%	P%	Dotter	Kf	Kmf	Mast- res	Övr. sjukd.	Ö-tal	Ant, bed	res lighet	Ben	Juvel	Spenn- längd	Lymne	Mjolk barhet	Tjur- index
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	80	97	101	95	96	110	108	102	93	80	104	31	89	92	93	95	118	111	-6
6840 Gunde	1	3-6840	96840	739 Gute	165 Leo	55	95	94	102	102	93	112	87	99	98	97	26	107	89	97	94	107	102	-10
6847 Levis	1	3-6847	96847	46 Lester	161 Smille	51	96	94	107	102	99	98	97	92	100	99	22	94	102	89	105	100	88	-12
6851 Gus	1	3-6851	96851	6840Gunde	161Smille	15	91	85	115	108	94		91	100	94		6	95	89	97		102	102	-16
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940Hompen	726 Basker	108	100	103	93	97	100	88	97	105	86	102	32	101	77	121	94	97	111	4
6787Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	137	102	100	107	103	113	112	115	107	93	113	58	94	102	102	98	105	97	11
6797Fimar	2	6-6797	96797	792Findus	786Maro	41	101	101	106	100	94	99	97	84	83	103	12	89	105	95	87	112	95	-6
6801 Bude	2	3-6801	96801	6758 Bula	6768 Deger	33	104	105	100	99	99	102	101	101	103	106	6	103	92	91	104	118	107	3
6837 Bamse	2	3-6837	96837	6759 Bam	940 Homp.	41	100	102	103	99	94	95	102	116	93	92	19	97	92	100	90	97	109	-1
6838 Lars	2	3-6838	96838	6787 Laro	6748 Bör	69	97	96	104	101	108	108	116	109	104	103	26	86	100	102	102	105	92	3
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg	6759 Bam	34	108	106	102	102	97	97	92	99	98	86	12	98	97	106	105	97	95	8
6841 Hasse	2	3-6841	96841	6742 Harg	940 Homp.	39	95	94	102	101	94	93	92	104	101	73	11	94	92	104	109	100	104	-11
6845 Baba	2	3-6845	96845	6759Bam	729 Hom.	38	104	102	105	102	104	102	97	107	103	97	17	98	100	104	91	102	114	9
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	126	94	93	104	102	107	103	79	110	92	101	42	92	100	108	88	102	90	-3
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	102	105	106	95	100	102	92	114	85	107	99	26	106	82	97	113	97	85	0
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	102	106	105	97	102	103	88	121	89	91	95	34	109	107	86	97	112	88	2
6848 Birk	3	3-6848	96848	708 Bill	41 Duvolet	17	86	82	110	106	104	100	101	102	104		6	89	105	106		105	102	-13
6849 Aragorn	3	3-6849	96849	710 Agaton	6748 Bör	17	103	100	101	103	105	114	101	102	107								6	
6850 Röde Orm	3	3-6850	96850	6777 Makro	41 Duvolet	25	106	104	99	103	108			87	100	12	106	87	89			102	88	2
Ungtjurar																								
6860 From	2	3-6860	SvFj 96860	6765 Homa	6742 Harg																			
6864 Vidio	3	3-6864	SvFj 96864	120 Viss	40 Pelle																			
6865 General	3	3-6865	SvFj 96865	6780 Mise	40 Pelle																			

Genetisk enfald hotar biologisk mångfald!

Jag har älskat kor i hela mitt liv, det är liksom bara så, jag kan inte hjälpa det!! Till följd av denna passion så har jag när helst tillfälle givits läst om kor, pratat om kor och tittat på kor i mer eller mindre hela mitt liv. Men förutsättningarna för att få prata kor håller snabbt på att ändras. För 30 år sedan så var chansen att träffa på folk som visste vad det var att vara bonde och som förstod hur en bonde tänker betydligt mycket större än idag. Idag får du nästan gå till ett ålderdomshem för att stöta på den sista generationen som växte upp på landet. Just den allt större frånvaron av folk som helt enkelt begriper sig på djurskötsel och jordbruk har börjat påverka och riskerar att förstöra mycket av det viktiga arbetet med att bevara biologisk mångfald inom husdjursområdet. Vad menar jag då med det? Hur då förstöra?

De lantraser av olika slag som vi har i Sverige är alla bärare av ett samlat biologiskt mångfaldsarbete från våra förfäder, det spelar ingen roll i det fallet om vi pratar om hästar, kor, får, getter, grisar, höns eller andra fjäderfän. Alla olika husdjur representerar på olika sätt arvet från förfädernas strävanden och sätt att bruka jorden och bedriva husdjurskötsel. Flera av våra lantraser har ju också varit snubblande nära att försvinna och antalet kvarvarande djur har varit lågt så det har verkligen hängt på ett hår att klara dem kvar. Ett för oss närliggande exempel är rödkullerassen som bara hade ett tjugor kvar och sperma från enstaka tjurar, men som sen med hjälp av systerrassen östnorsk rödkulla kunnat drivas upp i en livskraftig population. Skamligt nog är det ju tyvärr i en del fall jordbrukets egna organisationer (kanske framförallt slakterirörelsen) som i vissa fall varit med och nästan utrotat raserna. Det ska heller inte hymlas med att det många gånger varit folk som de sista decennierna kommit in i lantbruksnäringen "från sidan" som bidragit till att många av de gamla raserna klarats kvar.

Att vara född på en bondgård och ha deltagit i LRFs studiecirkel är inte en självklar väg till att bli en värnare om biologisk mångfald. Men olika djurslag kräver olika strategier för att man ska ha kvar denna biologiska mångfald, och det är där som jag blivit allt mer och mer bekymrad vartefter åren nu går. För hur det nu är så är det skillnad på vad som krävs för att bevara en hönsort eller en viss sorts kanin jämfört med att bevara en koras eller hästras.

Vaddå för skillnad?

Jag vill inte på nåt sätt negligera svårigheterna med att få en hönsstam med liten numerär att bli fler, men har man tillgång till äggkläckningsapparater så behöver inte ens hönset kunna ruva fram kycklingarna själv, det kan entusiasterna göra för en mycket lite slant. Investeringkostnaden på ett litet hönshus är heller inte större än att den ryms i de flesta hushållsbudgetar. Att föröka kaniner är väl heller inte det svåraste det är väl att förhindra det som är kruxet om jag förstätt mina kaninägande vänner rätt. Men att hålla en ko eller häst enligt djurskyddslagens intention är genast lite mer kostnadskrävande. Det finns dessutom ett par ytterligare komplikationer som jag tycker att vi som medlemmar i svensk fjällrasavel ska ta med oss när vi resonerar kring bevarande.

Det har som en del av er sett på forumet på våran hemsida bildats ytterligare en kobevarandeförening! Föreningen för äldre svensk boskap. Den får väl betecknas som ännu mer extrem än allmogekon som varit ledande i att försöka bevara via inavel till dags dato. Kanske man skulle kunna beskriva den som en sorts allmogekon (r) eller allmogekon marxist leninisterna eftersom man "hotar" med att engagera sig för fler hotade raser om inte de sköts på det rätta sättet av de nuvarande föreningarna.

Fjällkon

Nå är det då så farligt om några skånska entusiaster duktiga på höns och kaniner vill ha en egen koförening för dem som "gör mest rätt" enligt dem själva? Har vi inte en föreningsfrihet i detta land eller? Jodå självklart måste det få finnas föreningar för alla ändamål som det går att samla folk för men det här är lite allvarligare än så för dom här pojarna kan inte det här med kor!

Hur kan du säga det kanske då någon utbrister, vi kan ju själva se att de låtit fotografera sig med kor och lagt ut bilder på det på nätet?!

Ja visst har de det men det räcker tyvärr inte för att ta på sig det avelsansvar som dom vill göra! Man kan inte bevara nötkreatur enligt höns och kaninmodellen! Jag är ledsen att måsta säga det men så är det!

Låt mig förklara vad jag menar.

Vi har hållit kor i det som nu är Sverige i tusentals årtroligtvis över 6000 år och under den tiden har klimatet ändrats en hel del fram och tillbaka så jag ska inte påstå att jag vet vad "Ben och Knota Hedenhös" gjorde med kossan "Mura" år 3987 före Kristus. Men det som format de lantraskor vi har kvar idag är att vi mjölkat korna under många tusen år och förädlad mjölken till i första hand smör och ost i olika former, naturligtvis har de resurssparande förfäderna även tagit vara på allt i övrigt som kommit ifrån nötkreaturen, kött, hudar, inte minst gödsel när odlingen av rovor och senare potatis kom igång på allvar. Ja att resurserna man fått från nötkreaturen var viktiga är inte att ta fel på. Men den första och viktigaste anledningen har varit mjölken och sen tidernas begynnelse har man valt ut djur som passat till detta syfte. Torvan har hjälpt till att dana de raser vi har men framförallt är det urvalet mot en hanterbar ko som format fjällkon och rödkullan som är de enda lantraser som vi idag har kvar med svenskt ursprung. Man har med ett annat ord selekterat fram fjällrasen under tusentals år!

Ändå påstår de skånska koproferna att "fjällnären är oförädlad" och att dom ska bevara den så!

Men de fjällnära ser ju så olika ut nog är väl dom oförädlade?

Man kan säga både ja och nej på den frågan. De är dock synnerligen förädlade att passa till det dom gjort de sista århundradena och slutar man använda dem på detta sätt och slutar att slå bort de djur som inte fyller de krav som djuren ställts inför överallt i Sverige där man mjölkat kor så är dom snart inte samma sorts djur som man en gång började med. Vi kan se på några av de saker som "oförädlade lantraskor" framförädlats att klara.

Mjölklarhet

Ja det är bara så himla självklart från och med den sekund som en mjölkare provat två olika kor så väljs den som är mer lättmjölkad!! Så länge man bara har en så får det ju vara som det är men i den stund ett val

kan göras så väljs det och alla som mjölkat för hand väljer vilken ko dom väljer.

Sjukdomsresistens

Ja man kan säga vad man vill om gamla tiders djurhållning men naturlig ur djurens synpunkt var den knappast. Så att det krävdes en tribut av djur som inte tålde att stå i en mörk lagård med dålig hygien under en lång vintersäsong behöver vi inte debattera om.

Lättföddhet

Även det ett krav som gamla tiders djurhållning ställde på ett djur, en liten lätt kropp som krävde lite underhåll och som snabbt kunde bygga upp ett fettlager inför vintern när de släpptes ut på bete.

Lynne

Vem vill ha en elak ko? Åtminstone inte den som ska mjölka den!

Mjölksammansättningen

I min bok för jag fram kvinnorna som den troliga anledningen till fjällrasens unika mjölksammansättning. Att som det var i Norrland samma kvinna skördade foder, matade kon, mjölkade, förädlade mjölken och eventuellt sålde slutresultatet kan vara en god förklaring till att man när man hade få kor märkte skillnad på utbytet från mjölken beroende på vilka kors mjölk det var. Kvinnorna förr hade så mycket att göra så man var tvungen att beakta utbytet av arbetet om man hade en möjlighet. Att pålägget i lagårn gjordes efter den kon med bäst utbyte är nog ingen djärv gissning!

Kalvningsförmågan.

Återigen en kvinnlig specialitet som det inte krävs för stor fantasi att förstå varför ett pålägg i lagårn hellre togs efter en lättkalvad ko än efter en som man varit tvungen att hjälpa och som haft det svårt år efter år.

Listan på anlag som vi påverkat via selektering och urval kan göras längre än så här men det räcker för att göra en poäng av att en lantrasko är en lantrasko just för att hon selekterats fram till det hon är, annars hade hon varit en uroxe fortfarande. Att sen det urval man gjorde innan organiserad avel kom igång var osäkert är en annan sak.

Någonting som "en liten lantrasko" dock aldrig behövt de göra var att ta hand om en kalv för de flesta kalvarna slaktades tämligen omgående för att man skulle ta rätt på löpmagen. Det var en av de viktigaste sakerna en ko producerade, en levande kalv som man gav råmjölk och sedan slaktade så att löpmagen var fylld med koagulerad råmjölk. Det gav en möjlighet att ta vara på mjölken som kon producerade. Man torkade löpmagen med dess innehåll och tog bitar av den vartefter man behövde. Att kalvar fick gå omkring i skogen och dia sina mödrar var en lyx som inte förunnades kalvarna, mjölken var för värdefull i hushållet. Att kalvar får dia kor är ett modernt påfund. Att sen instinkterna sitter kvar i fjällrasen så att de goda modersinstinkterna är kvar är en annan sak. Just att det var så viktigt med en levande

Fjällkon

kalv var en anledningarna till att man inte inavlade i onödan, att nära släktskapsparingar var nåt man undvek om man kunde var självklart det visste alla.

Framförallt väntade man med att göra pålägg i besättningen tills man fick tag i en obesläktad tjur. Avkomma efter "blodsskamsavel" räknades av erfarenhet som mindre livskraftig och eftersom resurserna till ungdjuruppfödning var små när man ville ha så mycket vinterfoder som möjligt till korna så ändock gav ett ekonomiskt utbyte så chansade man inte med att föda upp det man inte trodde skulle lyckas.

Att de skånska entusiasterna påstår att fjällnära kor har kvar egenskaper som tappats bort i den "avlade" fjällrasen beror på deras ringa erfarenhet av fjällkor, dom vet helt enkelt inte bättre. Har man haft ynnesten att fått ha en fjällrasbesättning så känner man glatt igen fjällrasen när man ser en fjällnära ko att det är samma ras med samma egenskaper är lätt att se.

Men det jag hittills nämnt om är egentligen inte det allvarligaste med den nya inavelsklubben. Det allvarligaste är deras "avelsstrategi" som dom gläntar på dörren för på sin hemsida. Man vill "minska inslaget av vanlig förädlad fjällras genom att i första hand rekommendera djur från de tre ursprungsbesättningarna LHB, Klövssjö och Biellojaur". Som menar man var dom besättningar som Nils Dahlbeck namngav som fjällnära och slog på trumman för på sin tid i början på 1990-talet. När jag läser det så stämmer det ju bra ihop med den nye föreningens ordförande som i brev till fjällnära ägare pratat om sin avelsstrategi via att para döttrar efter 1 Arne med just 1 Arne vill "återskapa" Biellojaurdjuren. För att lyckas med denna idioti så köpte den nya föreningen ut över en fjärdedel av sperman som fanns kvar efter 1 Arne under 2007 så Arne faktiskt blev den överlägset mest försålde fjälltjuren från JV detta år. Man kan ju bara hoppas att ingen ägare av fjällnära kor efter 1 Arne ställer upp med dom för dessa totalt vanvetliga parningar. Man kan inte återskapa Biellojaurbesättningens genetiska innehåll genom att inavla på en av dess tjurar. Tror man det så är man ju mer religiös än Ulf Ekman på livets ord i Uppsala! Att sedan Biellojaurdjuren haft fertilitetsstörningar när de inavlats gör ju inte saken bättre.

För att bara reda ut fakta så var det Sven Blomberg som myntade uttrycket fjällnära under sin tid i den gamla genbanksnämnden. Men Nils Dahlbeck anammade det, Biellojaur var inte med bland de första besättningarna och Klöver och Munter samlades inte via projekt rädda fjällkon. De tjurarna var redan samlade på Pilbo gård när P.R.F. bildades.

Sedan har tydligen nåt fastnat i huvudet på den som skrivit texten till deras hemsida för där påstås att svensk fjällrasavel är en ekonomisk förening. Eftersom ingen av dessa herrar nån gång bevisat nåt av våra årsmöten trots inbjudningar så är heller inte detta nåt att förvåna sig över. Hade dom vågat komma så hade dom vetat att svensk fjällrasavel är en helt vanlig ideell förening. Men det har funnits en Svensk fjällrasavel ek. för.

Den bildade vi under P.R.F tiden då det ett tag såg ut som att vi var tvungna att ordna med spermadistributionen själva när dåvarande svensk avel ett tag trilskadades på den punkten. Men JV gick in och löste den frågan så därför blev den aldrig annat än vilande tills den för ett par år sedan avregistrerades. Men det är väl för mycket begärt att dom ska rensa sidan från såna fel.

Genetisk enfald

Tyvärr så står de ledande personerna i inavelsklubben för genetisk enfald. För om man inte begriper att stark inavel koncentrerar vissa anlag och tappar bort andra så att den genetiska variationen minskar drastiskt då är det genetisk enfald i dubbelt mått. Om man inte begriper att efter tre fyra skånska omjökade generationer så är det inte längre samma fjällnära ko som man startade med så är det genetisk enfald. För då har man via inavel och förändrade brukningsvanor börjat ändra på den ras man så säkert påstår sig bevara. Ta en kortlek på 52 kort hur många gånger har du fått upp samma hand två gånger i rad när du spelat 500 eller poker, knappast någon skulle jag tro. Tänk dig då att du blandar in kos 30000 gener med en tjurs 30000 gener så är det inte så svårt att begripa att man i varje generation kommer att få fram djur som inte står för det man menar att en viss djurgrupp representerar. Dom djuren måste varje generation sållas bort annars förändrar man den djurgrupp man vill bevara. Gör man då om blandningen i blindo i tre fyra generationer som det blir om man inte mjölkar korna så är man rätt långt bort från ursprunget med en del av djuren (dock inte alla). Misstaget fullkomnas då om man tar en avelstjur ur det oprövade materialet som mycket väl kan ha tappat en del av de egenskaper som man säger sig värna i alla fina dekret och sen använder det till avel i en besättning. Då går det snabbt att ändra en population till något helt annat än det var men ändå kunna sitta där och vara mallig över sina genbanksintyg.

Varje mjölkbonde vet att i besättningen kommer varje år fram djur som inte fyller normerna för vad man vill ha, hur noga man än försökt välja tjur. Hade man haft så tur att den ko som mjölkade sämst även hade fulast juver och var trögmjölkad och sjuklig och elak så hade det varit lätt botat men det är ju aldrig så utan i en normal 30-kors "förädlad" besättning finns det en stor variation vad beträffar kornas egenskaper och det är inte alltid självklart vilka som ska slås ut och vilka som ska sparas. Detta faktum är bra för det är ett kvitto på att det finns den genetiska variation som behövs för att en ras ska kunna anpassa sig till nya förutsättningar. Den inavelssoppa som skissas upp av de nya koproferna kommer ofelbart att leda till att den fjällnära gruppen tappar viktiga anlag inför framtiden, det blir genetisk enfald!!!

Man pratar om genbank och "founders" och försöker gömma sin eländiga inavelssörja i fina ord men i den genbank som dom skissar så är det konstant finanskris!! Det är en Ebberöds genbank som inte kommer att vara av någon som helst nytta för framtiden. Det genbanksägg som så ofta figurerar i dessa kretsar som en bild av

Fjällkon

avelsupplägget är vad gäller nötkreatur bara ett "sur- ägg" som det inte ens går att ge till katten.

Vill vi bevara de fjällnära djuren eller vilken liten koras som helst som en grupp för sig så är det viktigaste att vi så långt det går försöker använda djuren på det sätt som format dom. Det gäller förresten som en universell sanning om husdjur av alla slag. Man behöver inte vara mejerileverantör för att mjölka sina kor och man behöver inte mjölka dom hela året heller, men en inmjölkning av kvigan som kalvat är bland det enskilt viktigaste som du som ägare till djur av en hotad koras kan göra. Om du inte kan mjölka dina kor av någon anledning så får du vara extra noga med att välja tjurur som är efter kor som hållits som mjölkkor då minimerar man risken att hamna långt bort från rasens kärna. Det gäller oavsett vilken sorts fjällko du håller. Att använda tjurur efter kor som inte mjölkats är det säkraste sättet att avla i total blindo och det kan man inte göra om man anser sig vilja bevara egenskaper hos en ras.

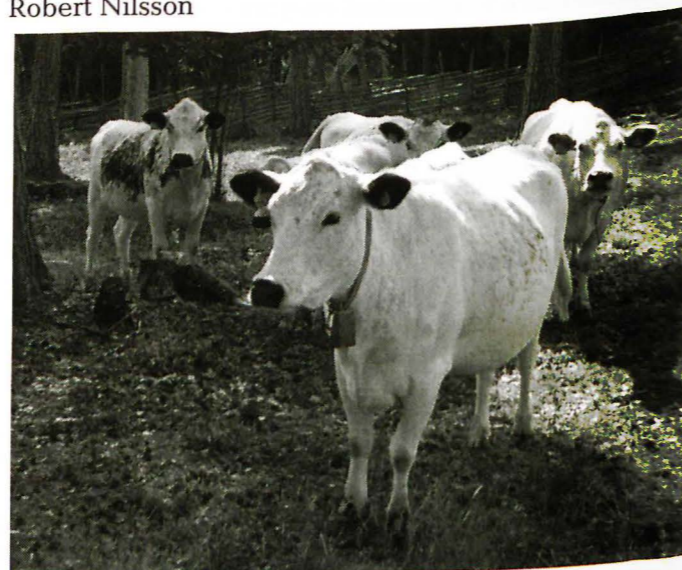
Jag anser att vi från svensk fjällrasavels sida måste värna bondeperspektivet i bevarandearbetet för det är det perspektivet som gett oss de lantrasdjur vi har idag. Det är därför jag idag blir mer och mer oroad över att kunskapen kring bonderiet minskar så snabbt. Det är så frestande enkelt att säga att om du bara är med i en genbank så är det bra men sanningen är inte så enkel. De enda fasta genbankerna som finns är frysta genbanker av sperma och embryon. Där finns ingen inflation! Dom förändras inte vad gäller arvsmassan så där vet man nåt så när vad som finns. Men den levande genbank som vi alla vill ska finnas av lantraserna måste underhållas och gallras efter samma premisser som man alltid gjort annars är det ingen genbank hur mycket härstamningen än är full i "founders".

Det viktigaste framförallt är att inavla inte i onödan för det enda sättet att hålla en frisk och fertil population av husdjur är att undvika onödiga inavelsparningar. Eftersom det inte är det faktum att ett djur stammar från en viss besättning som gör henne värdefull utan att hon har de anlag kvar som man vill bevara för att dom är värdefulla för framtiden, så kommer vi att måsta komplicera aveln för de fjällnära i framtiden och ha en strategi för hur vi ska göra det urvalet om vi vill ha anlagen kvar. Det räcker inte med att räkna procent på de olika ursprungsbesättningarna det är svårare än så. Det kan ni fundera på tills vi har nästa träff för fjällnära djurägare. Att man kan ha höns i en genbank och att fåglar är mindre känsliga för inavel än nötkreatur gör inte att man kan använda hönskonceptet på nötkreatur, vill ni förstöra det biologiska mångfaldsarv som vi ärvt av våra förfäder så anslut er till den nya inavelsklubben och kör rakt in i inavels oåterkalleliga återvändsgränd. Att en far inte ska sätta på sin dotter var en självklarhet i det gamla bondesamhället, det borde vara det även idag.

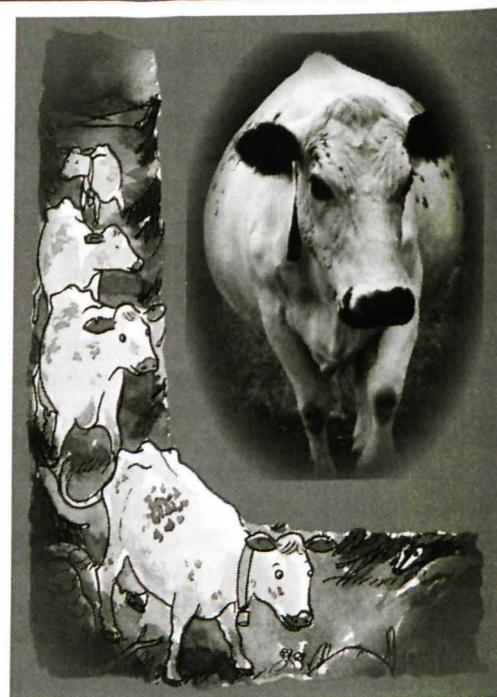
Mina åsikter om den nya föreningen kan synas hårda men jag är så less på att människor som uppenbarligen inte kan kor och alltså egentligen inte vet vad de pratar om ändå uppträder som avelsprofeter så för min del...

det hädanefter vara nog. Jag kan bara hoppas att de incestavelsstrategier inte förstör för mycket material på vägen in i återvändsgränd!

Robert Nilsson

Fjällkor hos Mona Loberg & Ivan Eriksson

Nu finns vykort på fjällkon Tjärna (och lantrasgetter) på Prästbodarnas fäbod i Dalarna. De är i A5 format och kostar 10 kr/st. Fotograf Daniel Svedin.

Vykorten finns att köpa från Goth Bertil Johansson tel. 0248-14159 och mobil 073-588 61 74 eller från Victoria Törnqvist tel: 0733-688 988 eller mejlv.tornqvist@gmail.com, hemsida www.victoriasbocker.se

Utöver vykort finns också böcker såsom "Livet runt en fäbod" och "Fäbodliv- året runt med familjen Smedberg" samt annan fäbodlitteratur. Även filmer om fäbodliv såsom "Mannen som vandrar i september".

Fjällnära information

Snart kommer årsrapporten till alla ägare av fjällnära. Har ni inte fått den före den 15/1, hör av er till Ann Andersson, tel: 070-5572605, mail:

Det förekommer fortfarande att man av misstag kan få fel tjur när man beställer doser från semin. Kontrollera därför noga att det är rätt kodnummer innan seminören hinner börja.

Fjällnära tjurur:

MUNTER SKB 6814, kodnr 7-525, Munter är en 100% Lillhärjåbygget-tjur. Modern 104 Snövit Sv. Fj. 25002 är född 1984. Färg: V9 grt

KLÖVER SKB 6813, kodnr 7-527, Klöver är en 100% Klövsjötjur från Gölin Morlinds besättning. Uppgifter om modern finns ej. Färg: V8 np

1 ARNE SKB 6829, kodnr 7-560, Arne är en ren Biellojaure-tjur. Modern 19 Guldus (tidigare namn Brunöra) blev 20 år gammal. Arne har samma mor som 1003 Hjärter. Färg: V8 stp

28 JAURE SKB 6830, kodnr 7-569. Jaure har 62,5% fjällnära stam i sig (50% Biellojaure och 12,5% Lillhärjåbygget). Det är modersidan som har vanlig fjäll i sig. Fadern är 1 Arne. Modern blev 3,5 år. Färg: V3 rtp, 7,5 poäng.

8 VIVALLE SKB 6872, kodnr 7-593. Vivalle är en 100% Funäsdalstjur. Modern är född 1990 och fortfarande i produktion. Färg: V9 röda cirklar. 7,5 poäng.

1003 HJÄRTER Sv Fj 20010, kodnr 7-708. Hjärter är en 50% Biellojaure- och 50% Klövsjö-tjur. Han har samma mor som 1 Arne och har Klöver som far. Modern 19 Guldus (tidigare namn Brunöra) blev 20 år gammal.

2006 RASMUS Sv Fj 20013, kodnr 7-727. Rasmus är en 100% Funäsdalstjur. Modern 9 Sköna blev 17 år. Färg: V3 stp S, 8,0 poäng.

1021 KRONPRINSEN Sv Fj 20080, kodnr 7-780. Kronprinsen är 75% Biellojaure- och 25% Klövsjöstam. Mor en av de gamla korna från Biellojaure 99 Pricka, född 1986 el. 87. Därför samlades han. Mor 10 Krona, Far: 1 Arne SKB 6829. Har ej bedömning på honom.

37 ESKIL Sv Fj 20095, kodnr 7-789. Eskil är 100% Funäsdalsstam. Mor 1 Sippa är Hans Salomonssons äldsta ko född 1986. Far: 25 Rudolf, tjur från Hans Salomonsson.

16 BENJAMIN Sv Fj 20094, kodnr 7-787. Benjamin är 50% Lillhärjåbyggetstam och 50% Klövsjöstam. Mor 100 Sköna, en av de gamla korna från Gölin Morlinds tid. Far: 210 Piraten. Intressant därför att Piraten inte finns dålig till allmän användning då hans sperma var för

Fjällkon

3 RUNAR Sv Fj 20112, kodnr 7-797. Runar är 62,5% Lillhärjåbyggetstam och 12,5% Biellojaursstam och 25% Funäsdalsstam

3 BILLY Sv Fj 20096, kodnr 7-809. Billy är 43,75% Lillhärjåbygget- 37,5% Biellojaure- 12,5% Klövsjö och 6,25% vanlig fjäll-stam. Dessa 6,25% är resterna efter en seminering som Lillhärjåbygget gjorde 185 med den gamla fjällturen 708 Bill, det är alltså godkänt det som en gång gjordes i ursprungsbesättningarna. Far är 3055 Atjeck, mor är 43 Fina och morfar är 1 Arne SKB 6829

7 SAGAR Sv Fj 24701, kodnr 7-819. Sagar har 46,8% Lillhärjåbygget- 50% Funäsdalen 3,12% vanlig fjällrasstam. Mor 110 Stjärna Far: 39 Lubbe Färg: V9 stfl.

1034 LINUS Sv Fj 24703, kodnr 7-829. Linus har mycket Biellojaure i sig 75%, 18,75% Lillhärjåbygget, 4,68% vanlig fjällras och 1,56% Rödkulla. Typ: Lång och djup. Rygg: Ordinär. Kors: Plant. Lår: Fyllda. Ben: Torra, ngt hasträng. Klövar: Ngt låg fotvinkel. Rörelse: Normal. Färg: V8 stp fl.

15 LINK Sv Fj 24713, kodnr 7-850. Link har 50% Klövsjö, 25% Lillhärjåbygget och 25% Funäsdalen i sig. Mankhöjd: 123 cm, korshöjd: 120 cm, bröstomfång: 205 cm. Ben: 83 Kropp: 79 Helhet: 80 Mor: 2 Sulami. Far: 6 Gumpe.

7011 MARK Sv Fj 24716
Far: 3053 Markisen Sv Fj 20070

Genbank:

2 GRÄLLE SKB 6870, kodnr 7-583. Grälle är en 100% Lillhärjåbygget-tjur. Modern 107 Nöjda, född 1985. Sperman är slut för allmän användning. Färg: V2 gråbrun S.

210 PIRATEN Sv Fj 20037, kodnr 7-728. Piraten är en 100% Lillhärjåbygget-tjur. Modern 102 Grågås, född 1981. Färg V9 gfl, 7,0 poäng. Tjuren har dålig kvalitet på sperman efter frysningen. Han går att få doser efter men man får beställa dem via Jordbruksverket, och vara medveten om att det kan vara sämre dräktighet efter honom.

16 JOKER Sv Fj 20051, kodnr 7-741. Joker är en 75% Klövsjö- och 25% Lillhärjåbygget-tjur. Modern 5010 Docka är född 1992. Joker har Klöver som far och Munter som morfar. Han har dålig kvalitet på sperman (se Piraten). Färg: V8 stp, 7,5 poäng.

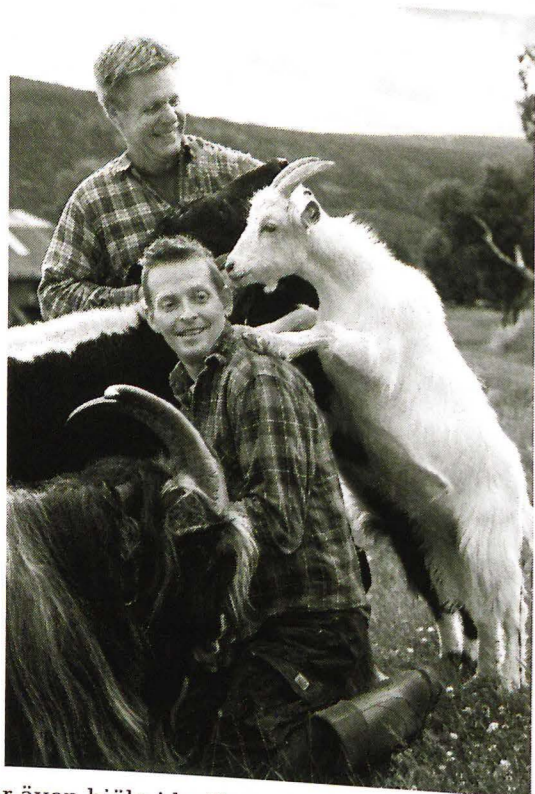
3053 MARKISEN Sv Fj 20070, kodnr 7-765. Markisen är en 75% Lillhärjåbygget- och 25% Biellojaurestam. Mor: 51 Bjellerus, Far: 2 Grälle SKB6870. Helhetsintr: 8,0. Mankhöjd 106 cm. Korshöjd 107 cm. Bröstomfång 167 cm. Färg: V5 g. p. s. Bedömd vid 2 års ålder.

KULLENS GÅRDSMEJERI KLÖVSJÖ

Den här gången fanns det inte tid till ett riktigt gårdsbesök utan intervjun fick göras vi mail... Reds. anm.

Efter att ha arrenderat en fäbod i Klövsjö sommaren 2005 så beslutades att mejeriet i Stockholm skulle flyttas till Klövsjö. Vilket var en hit, för vi har ca 30000 besökare här om året.

Kullens gårdsmejeri drivs av:
Leif Engman
Stephen Palosaari

Vi har även hjälp i butiken av en halvtidsanställd och även en halvtid i ladugård och mejeri, berättar Leif.

Kullens Gård ligger i Klövsjö - Sveriges vackraste by, i södra Jämtland.

Gården består av 100 ha skog och 5 ha åkermark. Till gården finns en fäbodvall. I juni buför vi djuren till Kullbodarna, som ligger c:a 3 km från Klövsjö. Där får djuren gå fritt och beta av det friska gräset hela sommaren. I slutet av augusti är vi åter i byn.

Vi har 7 fjällkor, 7 kvigor och 2 kalvar samt 15 lantrasgetter.

362 Daisy (6 Snö-storm SKB6711 - 6715 Lage SKB 86715)

Fjällkor var för oss ett självklart val eftersom vi har ostproduktion, säger Leif.

Fjällkorna som finns här är:
Morgongåva. Far: 6850 Röde Orm Mor: 385 Fagra
Kulla Gulla. Far: 6742 Harg Mor: 20 Hjärtnos
Hjärtnos. Far: 2000 Maraton Mor: 330 Doris
Svartlind. Far: 234 Sprint Mor: 362 Daisy
Snövit. Far: 31625-1311 Mor: 385 Fagra
Veva. Far: 19737-545 Mor: 271-533
Fagra. Far: 6742 Harg Mor: 337

Favorit ko är egentligen alla men om vi måste välja så blir det Svartlind för hon är så kool och lugn. Hon mjölkar bra och har ett fint juver.

Det vanligaste problemet är myndigheter, men det fungerar mycket bra nu, svarar Leif på frågan om det vanligaste problemen.

Man ska undvika ensilage till djuren när man har ostproduktion.

Vi utfodrar korna med Hö i fri tillgång och färdigfoder som heter Solid 520 och givan ligger på 6-9 kg beroende på avkastning. Allt foder köps in.

Ostutbytet ligger på ca 1,2 kg ost / 10 kg mjölk. Det varierar beroende på om det är hårdost eller mjuka dessertostar.

Mjölken pumpas ner via en ledning som går under jorden från stallet till mejeriet som ligger i källarplanet i boningshuset.

För tillfället ystar vi två gånger i veckan av både ko och getmjölk.

Vi producerar ca 6 ton ost men skall upp i 10 ton. Vi har ett ystkar som rymmer 500 liter och en kokgryta som rymmer 75 liter.

Hitta hit:

Kullens Gårdsmejeri, Box 238, 840 32 Klövsjö
tel: 0682- 41 36 40
hemsida: www.kullensgardsmejeri.se
Öppettider: Tisdag - Söndag 12-18 året om.

Bilden visar hårdostar i ett kittostlager som ligger och mognar allt från 6 månader till 2 år.

Vi tillverkar ca 30 sorters ostar samt yoghurt. Vi säljer 90% av produktionen i gårdsbutiken och resterande till restaurang.

I gårdsbutiken har vi även ett kafé som har 25 sittplatser och butiken är öppen året runt 6 dagar i veckan. I butiken har vi även andra jämtländska småskaligt producerade varor.

Ostsortimentet består av blåmögelost av ko och getmjölk, hårdostar som är vällagrade, vitmögelostar, kittostar av olika typer samt färskostar av olika typer.

Affärsidén är att skapa högkvalitativa mejeriprodukter och att skapa en attraktiv miljö.

Målgruppen är turister som kommer och besöker fjällområdet sommar och vinter samt lokalbefolkningen.

Stort tack till Leif och Stephen för att de ställde upp med kort varsel och hjälpte mig med denna artikel!

Kristina

Lite av varje:

Presenttips!!

Den fantastiska boken:

FJÄLLKON
- historik, avel och framtid

Finns nu att köpa hos Robert Nilsson
se adress på sid 5.

Presenttips!!

Väggalmanacka

Med fina bilder på svenska lantras-kor.
Finns att beställa hos Kristina Torén
se adress på sid 5.

OBS! Manusstopp! OBS!

Manusstopp till nästa nummer av tidningen är den

15/2 2009!

Material skickas till redaktör Kristina Torén
e-post: kristina.toren@comhem.se

Postadress ser ni på sid 5.

Fjällkon

Hej på er alla!

Nu är det snart jul och jag vill dela med mig av en gammal Bohuslänsk specialitet som finns på de flesta julbord. Man kan äta den på olika sätt. Antingen som tillbehör på smörgåsbordet eller som efterrätt med sylt.

Även några andra goda ostsorter som är värda att prova t. ex. Småost från Orsa eller varför inte göra en god färskost som går att variera i det oändliga med olika kryddor och frukt efter tycke och smak.

Lycka till!

En jul- nyårshälsning till er alla i föreningen från Yvonne och Lennart i Trollhättan.

Bohuslänsk äggost

4 l vanlig mjölk
10 ägg
2 dl vispgrädde
4 msk inläggningsättika eller
4 tsk ättiksprit
1 1/2 dl strösocker c:a

Vispa äggen i en kastrull
blanda i grädden och rör i mjölken
sätt kastrullen på svag värme och droppa i ättikan
under omrörning. Rör sakta c:a 1/2 timma tills massan
"skär sig".

Tag upp massan med hålslev och lägg i formen. Varva
med strösocker, mängd efter tycke och smak.
Låt stå några timmar och svalna.
Stjälp upp på ett fat före servering.

Småost från Orsa

Värm 4 l mjölk till 90°C, rör om då och då.
Tillsätt 1 1/4 l filmjölk lite i taget rör om hela tiden.
Dra av kastrullen från värmen, låt stå 5 min. så att mjöl-
ken flockar.
Häll upp i en sil och låt ostmassan rinna av väl, inte
för länge osten ska vara saftig och bredbar när den är
färdig.
Smaksätt med 1 tsk salt och 1/2 dl finskuren gräslök.
Gott till tunnbröd.

Färskost

1 l filmjölk, ej lätt
2 dl creme fraiche
1 1/2 tsk salt
1 pressad vitlök
svartpeppar
1-2 tsk torkad oregano eller mejram
OBS. Kryddorna kan bytas ut efter tycke och smak.

Värm fil och creme fraiche försiktigt till 37°C.

22

Sila i kaffefilter över natten.
Smaksätt sedan med resten.
Låt stå c:a 1 dygn.

Kaffeost

2 l standardmjölk
1/2 dl vispgrädde
2 tsk ostlöpe, finns eventuellt i livsmedelsbutikerna
nars köper du den på apoteket

Häll mjölk och grädde i en 3-literskastrull.

Värm upp till 37°C (fingervarmt).

Lyft av kastrullen och blanda i ostlöpen.
Låt stå stilla tills vätskan stelnat (ystat sig). Det tar 30
minuter eller lite mer, beroende på temperaturen.

Tag sedan en hålslev och rör om försiktigt i kastrullen
som värms på svag värme till fingervarmt. Under tiden
för man försiktigt ihop osten från kanterna mot mitten.
Sedan osten samlats till en boll värmer man till kok-
punkten, (får ej koka).

Lägg osten i en ostform (finmaskigt durkslag går också
bra). Pressa ur så mycket vassla som möjligt. Ställ sedan
på en tyngd och låt stå några timmar, så att vasslan
pressas ur helt och osten blir torr.

Sätt ugnen på 200 grader. Grädda sedan osten i en väl-
smord eldfast form tills den fått färg.

Osten går dock bra att använda i kaffet även utan
gräddning. Om kanterna blir hårda, linda in den varma
osten i aluminiumfolie, så mjuknar kanterna. Vasslan
kan användas till bakning av mjukkaka.

Nyttjande av osten:
Skär kaffeosten i strimlor och lägg i kaffekoppen i val-
mängd. Ät med sked och njut!

Det kom en snäll granne med en kasse full med
tidningar som han trodde skulle vara av intresse för
mig! Läs dom här och se vad du tycker! Det visade
sig vara ett par månaders nummer av tidningen
"Kvällsstunden" som jag måste säga hade gått mig
förbi tills då. En enkel men mycket trevlig veckotidning
med allehanda artiklar om nästan vadsomhelst så att
det alltid finns nåt intressant oavsett vilken läsare
man är. Rätt ofta finns berättelser om intressanta
personligheter från landsbygden runt om i vårt land och
rätt mycket har agrar anknytning vilket ju tilltalade mig.
I en av tidningarna fanns en artikel av Alfons Jonsson
från Tuvträsk i Lycksele kommun, Lappland som är
intressant för oss som fjällras intresserade idag. Det
artikeln talar om ligger inte så långt tillbaka i tiden men
glöms snabbt bort då livet och jordbruket förändrats så
grundligt det sista seklet. Det skadar inte att vi påminns
om det!

En getarpojke med sinnesnärvaro

För några år sedan skrev vi, några pensionärer, en bok
om livet och händelserna i byn. Bl a ingår berättelsen
om den elaka tjuren, berättat av "getarpojken" själv, 80
år senare.

Fjällkon

I början av förra seklet var det vanligt att pojkar och
även äldre flickor redan i 7-8års åldern skickades ut
i skogen som "getare". Med en liten näverkont på
ryggen fick de dra ut till skogen med kreaturen. De
första dagarna kanske någon äldre, som visade lite
tillrätta, men sedan fick den lille klara sig själv resten
av sommaren.

För regn, åska, eller annat oväder gavs ingen pardon.
Kreaturen var enda sällskapet. För att nå de bästa
betesmarkerna kunde djuren behöva drivas flera
kilometer genom villande skog. Inte alltid var dom
samarbetsvilliga utan hade sin egen uppfattning om
var det godaste betet fanns. En starrmyr, som den lille
getarn med sitt nakna skinn i pant gått i god för att
vakta var kanske mer lockande bete.

Många tårar har fällt under risbastuns gång för
misslyckade uppdrag. En starrmyr var ju på den
tiden guld värd för djurägaren. De glesa starrstråna
skulle bärgas till vinterfoder. Ibland kunde det vara
ganska mysiga dagar som getarpojken tillbringade
och många upptåg verkställdes. Särskilt när pojkar ur
andra getarlag möttes. Det hände nog ibland att deras
uppdrag föll i glömska för mera spännande saker.

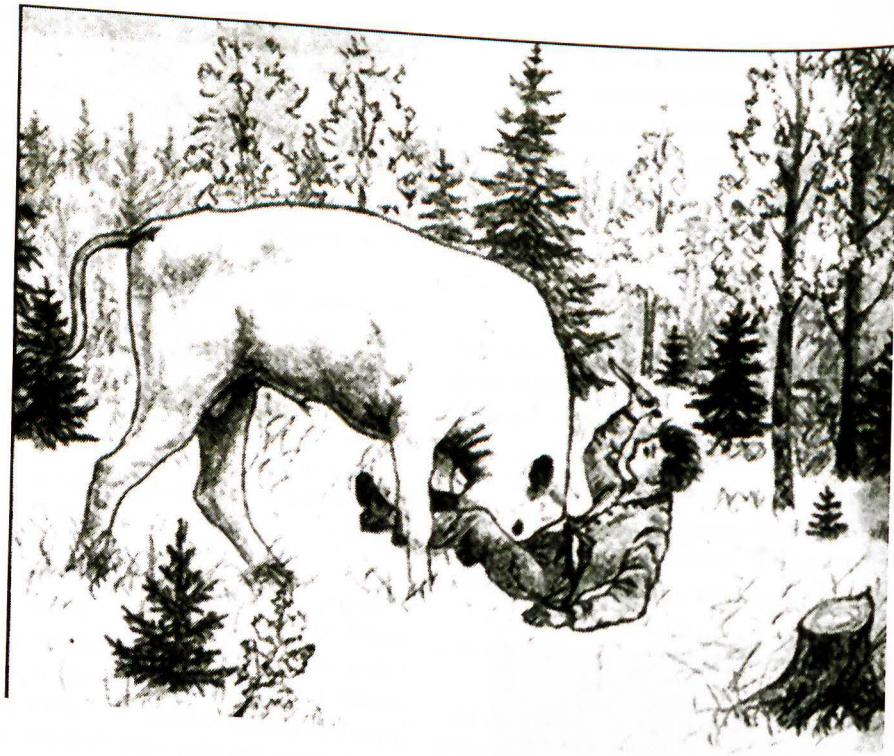
Under svamptiden på sensommaren, när korna inte
hade annat än svamp i sina skallar, kunde det gå i
sträck hela dagarna och bara söka svamp, "rej ätter
söppen". De korta getarbenen fick gå som trumpinnar
för att hinna med vilket inte alltid lyckades. Det
kunde hända att den lille inte ens hann med att
titta i "getarkonten" på hela dagen. Allt gott som
skickades med som mat för dagen smulades ned av allt
springande och all skakande i näverkonten.

När en vallpojke skötte ett antal kor för flera gårdar
turades dessa om att lägga mat i getarkonten,
motsvarande det antal kor som dom hade i getarlaget.
En del dagar var det mycket godsaker men andra
mindre Om vallpojken kom från en annan by,
eller annars inte kunde övernatta hemma, så
övernattade han även i den gård som hade "getartur".

Det berättas i domböckerna från första halvan på
1800talet om en nioårig getarpojke i en Sorseleby som
försvann i skogen. Hans husbonde misstänktes för att
ha tagit livet av pojken. Det blev rättgång och då
berättade bonden att en afton hade pojken kommit hem
med boskapen men en ko saknades. Bonden hade då
skickat tillbaka pojken till skogen för att söka reda på
kon men kom tillbaka utan ko. Ytterligare två gånger
på kvällen och natten drevs pojken ut i skogen för att
söka. Till sist gick bonden själv ut i skogen och fann
den lille pojken liggande uttröttad på marken. Det
var ungefär vid midnatt, men pojken skickades iväg
ytterligare igen. Bonden sade att han hade följt honom
ett stycke, men återvänt hem. Pojken, som hette Jonas,
kom inte tillbaka mer.

Drygt två veckor senare fick pojken far höra talas om
att Jonas var bortkommen i skogen och anmälde detta
till kyrkoherden i Sorsele, som genast ordnade med

23

skallgång då manskapet kom till bonden och bad honom följa med och visa var han på natten sett Jonas i skogen så att de skulle kunna börja söka där. Så vägrade han att göra det och sa att Jonas pappa själv fick söka reda på sin pojkflying bäst han ville.

Bonden nekade bestämt till att han skulle ha misshandlat Jonas då han träffade honom i skogen. Rätten dömde dock bonden för vållande till annans död och att böta halvt mansbot, det vill säga 150 daler silvermynt som omvandlades till 14 dagars fängelse på vatten och bröd. Jonas var och förblev borta.

Att getarpojkar behandlades så illa var nog ett sällsynt undantag dessbättre. I stället kunde nog getarkonten innehålla de mest överraskande godsaker och nog gick man "man ur huse" för att leta om inte getarn kom hem i god tid. Och nog fick han, eller hon, omedelbar hjälp att söka om något djur saknades på kvällen. Men nog kunde det finnas tillbud till problem ibland, som när Birger Holmgren berättar sin getarhistoria ur verkligheten.

Det hände för många år sedan. Med en näverkont på ryggen, full med god mat drog han iväg till skogen på morgonen. Som så ofta tidigare möttes tre olika getarlag med pojkar, året var 1919 eller 1920 och Birger var 11 eller 12 år gammal. De tre pojkarna samarbetade under dagen och skiljde sina kor på kvällen och for var och en åt sitt håll.

I ett av de andra lagen fanns en stor tjur, som en bonde lånat från en grannby. Birger fick besök av den stora tjuren till sitt lag. Tjuren rusade mot den ensamme pojken i ett rasande anfall. Den var stor och hemsk och stötte omkull honom mellan frambenen där han blev både stångad och trampad. Hur skulle den vettskrämda pojken kunna komma undan? Han kände att nu är min sista stund kommen.

Det gjorde ont och han var kolossalt rädd. Han kom ihåg att han hade ju en kniv i bältet och lyckades på något sätt få fram den och stack den i nacken på den frustande tjuren. Denna brölade till fruktansvärt och satte sig på bakhasorna och Birger kunde dra sig undan. Han hade fått många skrubbsår och blåmärken på hela sin kropp men var ju ändå vid liv.

Efteråt kom rädslan, skulle han våga gå hem? Skulle han få stryk eller hur skulle det gå? Farhågorna var många. Birger fruktade mest av allt att han skulle bli skickad på uppfostringsanstalt, som var vanligt på den tiden med vanartiga barn. Ägaren till tjuren blev dock underrättad och tjuren blev slaktad och hemforslad. Den blev sittande kvar på vallplatsen, oförmögen att stå på egna ben. Kniven hade skadat nacksenan på den ilskne tjuren. Det blev nog mycket prat om det som hänt i skogen. Det skulle bli stora böter och Birger skulle minst av allt bli bortskickad trodde man.

Birgers pappa tog sin cykel till länsman i Lycksele, för att höra hur det skulle bli och förklara vad som hänt. Där fick han veta vad som stod i lagen: "Tjur över 6 månader får ej vistas på samfällt bete". Om den orsakade skada så är det som i detta fallet låntagaren av tjuren som är ansvarig och därmed skyldig att ersätta skadan.

Det blev ingen efterräkning. De som lånat tjuren och släppt den på betet var nog glada att skadan inte blev värre. Så för Birgers del blev slutet gott allting gott och tiden läker ju alla sår, även blåmärken.

Alfons Jonsson

Vi tackar Alfons Jonsson i Tuvträsk och tidningen Kvällsstunden för tillåtelsen att få återpublicera deras artikel med bild.

Om kor

-skriven av elev i mellanstadiet.
Från RixFm

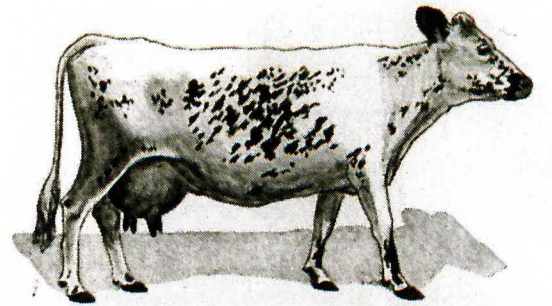
Nytan med Kon

Kon är ett husdjur... Men den finns också utanför huset. Och den lever ofta på landet, men den kommer också in till staden, men bara när den skall dö. Men det bestämer den inte själv.

Kon har sju sidor... Den översta sidan - Den nedersta sidan - Den främre sidan - Den bakre sidan - Den ena sidan - Den andra sidan - Och den invändiga sidan. På den främsta sidan sitter huvudet... Och det är för att hornen skall ha något att sitta fast på. Hornen är av horn och dom är bara till prydnad. Dom kan inte röra på sig, men det kan öronen. Dom sitter på sidan av hornen. Kon har två hål framme i huvudet. Dom kallas ko-ögon. Kons mun kalles mule. Det är nog för att den säger mu. På den bakersta sidan sitter svansen... Den använder den för att jaga bort flugor med, så att dom inte ramlar ned i mjölken och drunknar. På den översta sidan - Och den ena sidan - Och den andra sidan, är det bara hår... Det heter ko-hår och har alltid samma färg som kon. Färgen på kon heter kulör. Den nedersta sidan är den viktigaste för där hänger mjölken. Och när mjölkerskan öppnar kranarna så rinner mjölken ut. När det åskar så blir mjölken sur... men hur den blir det har jag inte lärt mig ännu.

Kon har fyra ben... Dom heter ko-ben. Dom kan också användas till att dra ut spikar med. Kon äter inte så mycket, men när den gör det äter den alltid två gånger. Dom feta korna ger helmjolk. När kon är dålig i magen ger den ost. I osten är det hål. Men hur den gör hålen har jag inte heller lärt mig ännu. Kon har gott luktsinne... Vi kan känna lukten av den på långt håll. Kons valpar heter kalvar. Kalvens pappa heter tjur, och det gör kons man också. Tjuren ger inte mjölk och är därför inte ett däggdjur. Den som kommer och hämtar kon när den blir gammal heter ko-fångare. Den sitter ofta framme på bilar. Så blir kon slaktad, man håller mjölken i tetror som vi kan köpa i affären. Kons fyra ben skickas till snickaren. Det kallas återanvändning. Som man kan se är kon ett nyttigt djur. Och därför gillar jag kon väldigt mycket.

Lärarens kommentar:
Jag har aldrig läst något liknande

1.

 **Svensk
Fjällrasavel**
gratulerar:

Lennart Olofsson
65 år
den 11/7 2008
och till giftermålet med
Yvonne

samt

Marie Kallin
40 år
den 9/1 2009

och

Kristina Torén
50 år
den 26/1 2009

Livdjursförmedling Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går. Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Mårten!

Livdjursförmedlare:
Mårten Dahlberg
Tel: 0612-532 67
Fax: 0612-531 07
Telefontid: Måndagar 12-13.00

OBS! OBS!

Leukos och BVD-prov ska tas 1 gång/år. BVD-provet (friförklaringen) får vara högst 3 månader gammalt vid livdjursförsäljning. För dem som är mjölkleverantörer sker detta automatiskt via tankprovtagning. Övriga måste kontakta sin Husdjursförening för anslutning/provtagning.

Till salu:

Tjur
3019 Danilo f. 070430
Far: 7261 Loket - 6738 Mast - 6776 Lippo
Välväxt, snäll
Åke Öberg, Linköping
Tel: 013-33 03 35

Obetäckt kviga
Kvigkalvar
Nancy Alm
Tel: 0251-500 75

Tjurkalv
f. 080518
Far: Baltazar, mf: 3393 från Hedling
Lars-Åke Ellström
Tel: 0513-230 15

Fjällnära djur
Vana vid skogsbete och vid att stå uppbundna.
Lars-Göran Lindgren
Tel: 0502-221 11

Köpes:

25 dräktiga kvigor med kalvning till våren
Köpes till mjölkproduktion
Göran Hedin
Tel: 0495-302 67

Tjur
Lars-Olof Johansson
Tel: 0372-150 07

Dräktig kviga
Hans-Olov Backlund
Tel: 070-649 41 35

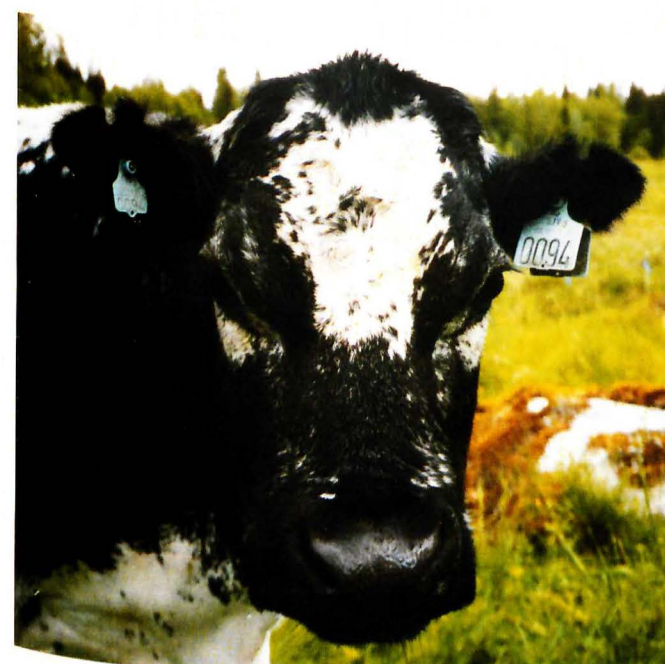
Men snopet är det allt att det var Bass som var fader till de kanske två äldsta fjällkorna i Sverige 2007. Det hade jag inte trott om någon bett mig förutspå det 1995!

943 Bass SKB86943

Det är även en bra bild på vad genetisk bredd är i en population och vikten av kokontrollen. Vissa dåliga anlag hos en tjur som visar sig hos avkomman rätt snabbt (kalvningssvårigheter, lite svag exteriör) kan man med tiden se att andra anlag hjälper till att kompensera (sjukdomsresistens) men bara om djuren finns med i kokontrollen. För annars minns man bara de Bassdöttrar man själv haft och sett men i kokontrollen samlas alla uppgifter in från Sveriges 234 Bassdöttrar och då kan man se vad tjuren ärver även på mer lågarvbara egenskaper och få en statistiskt mer säker bedömning som är otroligt mycket bättre än ens egen subjektiva bedömning baserat på ett par kor och kokompisars omdömen. Så bilden av en tjur kan omvärderas rätt mycket vartefter mer information kommer till.

Robert Nilsson

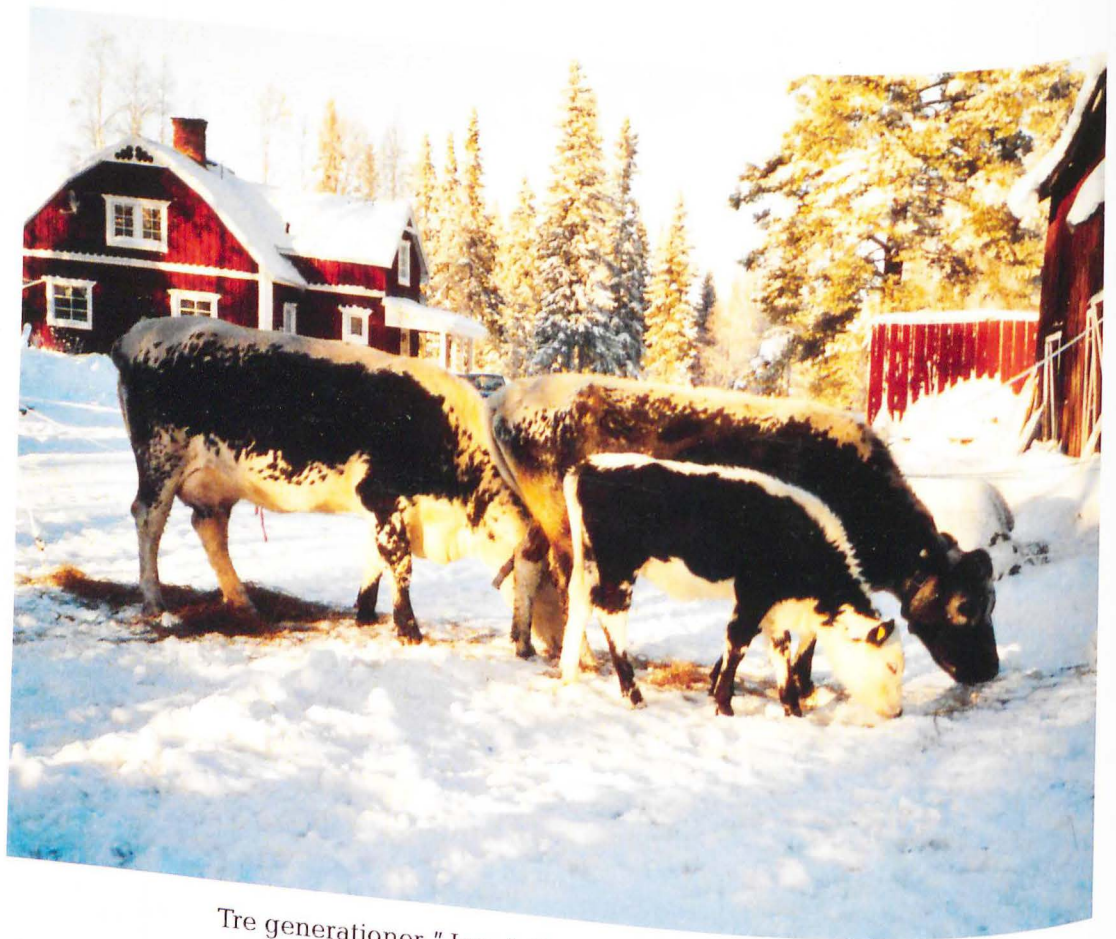
Gammalt charmtroll!

Jag fick ett trevligt telefonsamtal tidigt i höstas från Inger Hamberg i Granberget utanför Vilhelmina. Det gällde en tjurkalv och om den var intressant till avel och såna samtal är alltid intressanta. Vi kom då att prata om hennes favoritko "Jana" som följt henne i nästan 20 år. Inger köpte Jana 10 dagar gammal från Gösta Paulsson i Gafsele den 25/2 88 och hade henne till den 7/11 07 då hon fick sluta sina dagar och blev begravd hemma på gården. Hon kalvade 10 gånger och fick 5 tjurar och 5 kvigor samt hade 17 adoptivkalvar. Sista kalvningen var 25/6 2004.

Det finns nån speciell värdighet över en gammal ko och blir dom nästan 20 år så är dom speciella bara för det! Idag är det långt mellan så gamla kor. En liten rolig detalj är att far till Jana var 943 Bass SKB86943 och han är ju även far till Gerd Arnquists gamla 8 Merab Svj 25012 som har flest år i produktion av alla fjällkor på högsta livstidsavkastningslistan i fjällkoboken. Vad är då så roligt med det bortsett från att samma tjur är far till två gamla kor? Jo 943 Bass var ju välanvänd i början på 90-talet och fick 234 döttrar i kontroll så det fanns en drös Bassdöttrar i fjällrassverige och jag hade själv ett par. Nu var Bass bland oss "kotyckare" aldrig ansedd som en tjur som gav långlivade kor, han hade ärvt sin fader 726 Baskers nedärvning av att döttrarna hade det lite jobbigt att kalva. Bass var dock avsevärt bättre än sin fader därvidlag. Men trots allt så var han inte ansedd att ge robusta kor. Men han hade ett par egenskaper som är bra för att få uthålliga döttrar. De var klart friskare vad gäller mastit än genomsnittet och även väldigt bra vad gäller övriga sjukdomar så det gjorde att överlevnadstalet som är ett bra mått på om döttrarna varit nåt att ha ändå låg lite på plus.

B-post Porto betalt

~~Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Tören
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm~~

Tre generationer "Jana". Foto: Inger Hamberg

GOTT SLUT OCH GOTT NYTT 2009
önskar Svensk Fjällrasavel!

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel